№ 164 (286)

Чацвер, 18 верасня 1997 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г. на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень
Выдавец — ТАА “Народная воля”
Кошт: у кіёсках і крамах — 2000 руб., у індывідуальных гандляроў — свабодны.

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб Колас

Сонца

	Усход	Заход
Віцебск	6.36	19.11
Магілёў	6.36	19.10
Гомель	6.34	19.06
Мінск	6.47	19.20
Гродна	7.02	19.35
Брэст	7.03	19.35

Поўня 16 верасня.

Позиция

Промежуточные депутаты высидели в “болоте” свои полномочия

Людмила МАСЛЮКОВА,
политический обозреватель “Народной воли”

Комиссия по государственному строительству Палаты представителей Национального собрания завершает разработку законопроекта о статусе депутатов Верховного Совета 13-го созыва, подавших заявления о желании работать в нижней палате нового парламента, но не вошедших в ее состав.

Раскол и последующий за ним разгром законно избранного Верховного Совета Республики Беларусь 13-го созыва состоялся девять месяцев тому назад. С его последствиями, однако, так называемые законодатели разбираются и до сих пор. События давно минувших дней наверняка померкли в памяти читателей, поэтому приходится их освежать.

Итак, в конце ноября 1996 года из 199 депутатов легитимного представительного органа 110 изъявивших преданность президенту по его указанию были зачислены в камуфляжную Палату представителей. 53 депутата отказались подавать верноподданические прошения и впоследствии составили группу “непокоренных”. 36 депутатов остались в промежутке: желание служить главе исполнительной власти они выразили, но сделали это колеблясь и с опозданием. Они и образовали политическое “болото”: ни в палате, ни в оппозиции, а так — на обочине, в кустах, ни то ни сё.

Весной 1997 года президент, за ним послушная Палата представителей, за ней карманная верхняя палата Совет республики напрочь лишили депутатских полномочий группу оппозиционных депутатов Верховного Совета 13-го созыва. Ну а те, которые обосновались в “болоте”, с непревзойденным терпением ждали решения своей судьбы, не подавая голоса, не высовываясь, лелея надежду на вознаграждение за свой нейтралитет.

Дошла наконец очередь и до них. В канун третьей очередной сессии Национального собрания в комиссии по законодательству, возглавляемой небезызвестным своей неуловимо-ненаказуемой ловкостью Анатолием Красуцким, созрел законопроект, воздающий должное промежуточной формации избранников народа. Надо полагать, народ за долгий срок предал забвению их имена. Однако нет ни малейшего желания реанимировать всех их персонально, целым списком на страницах “Народной воли”. Слишком много места занял бы полный перечень, да и многовато чести для всех тех, кто столь блестяще воплотил в жизнь принцип “нормальные герои всегда идут в обход”.

Разве что поздравить некоторых выборочно с весьма вероятным грядущим обретением полномочий, выслуженных-таки ценой... Впрочем, каждый из них про себя лучше любого журналиста знает, какую цену заплатил.

Итак, можно передать привет Николаю Федоровичу Пугачеву, избраннику Гомельско-Новобелицкого округа №80, все еще генеральному директору производственного объединения “Гомельхлебпром” и члену фракции коммунистов в Верховном Совете 13-го созыва. Николая Федоровича в награду за написанное тогда прошение теперь могут пустить в Овальный зал и позволят примоститься на приставном стульчике — с правом совещательного голоса.

Давайте поздравим с близким разрешением судьбы и аграрника — председателя колхоза имени Фалько Александра Николаевича Валахановича из Дзержинского округа №187. Он, как и его соратники по “болоту”, впредь сможет, как записано в законопроекте, “вносить свои предложения и замечания”. Другое дело, что более расторопные и ушлые палатники пропустят замечания мимо ушей — была бы соблюдена видимость. В конце концов вся законодательная деятельность Палаты представителей являет собой всего лишь имитацию настоящей работы. Если к ней на птичьих правах присоединятся еще без малого сорок депутатов, никакого дополнительного вреда от этого не произойдет.

Хотелось бы упредить и радость избирателей Мозырского-Южного округа №105, поскольку к ним как бы возвратится их депутат Владимир Николаевич Здобнов. После девятимесячного “декретного отпуска” палата вернет ему полномочие проводить работу в своем избирательном округе. А то, что генеральный директор акционерного общества “Мозырский нефтеперерабатывающий завод” волей-неволей осуществлял такую работу, живя среди тружеников нефтепереработки, — то, выходит, не в счет.

Законопроект предусматривает возможность пополнения Палаты представителей из числа “написавших, но не вошедших”. Если кто из нынешних депутатов перестанет, к примеру, устраивать президента, его всегда можно будет заменить “заднескамеечником”. Потенциальных штрейкбрехеров предостаточно, их хватит, чтобы обновить палату на треть.

Ввиду этого нового обстоятельства наверняка должны пересмотреть свое поведение некоторые не в меру ретивые палатники. А то слишком распоясались некоторые вроде Сергея Костяна, требовавшие от спикера Анатолия Малофеева обещанных президентом, но так и не полученных, житейских благ. Впрочем, храбрость их такого свойства, что при первых же неблагоприятных признаках уйдет в пятки. Уж во всяком случае недовольные не посмеют открыто блокировать легализацию своих смиренных сомандатников, хотя иные из образуемого резерва непременно со временем станут “могильщиками” своих коллег.

Непреходящая опасность вылететь из депутатского кресла сделает шелковыми 110 депутатов. И впредь будут тише воды и ниже травы Геннадий Алексеенко, Роман Ананьев, Станислав Говорушкин, Владимир Егоров, Петр Калугин, Алексей Камай, Вячеслав Кебич, Леонид Рачков, Василий Сакович, Михаил Снигирь, Александр Шпилевский... А ведь каждый из них, на взгляд со стороны, в недалеком прошлом был незаурядной личностью, имел здоровое самолюбие и обладал достоинством.

“Боінг” будзе служыць пад беларускім сцягам

Магчыма, ужо ў бліжэйшы час першыя самалёты вытворчасці кампаній “Боінг” і “Эрбас Індастры” пачнуць службу пад беларускім сцягам. Як стала вядома карэспандэнту БелТА, Дзяржаўны камітэт па авіяцыі рэспублікі разглядае пытанне аб закупцы новай тэхнікі для выкарыстання на міжнародных лініях. Справа ў тым, што асноўныя тыпы расійскіх самалётаў канструктарскага бюро Тупалева, якія эксплуатуюцца ў Беларусі, ужо не адпавядаюць многім патрабаванням Еўрапейскай камісіі па грамадзянскай авіяцыі.

Зрэшты, гэта не азначае, што старыя машыны адправяцца ва ўтыль. У краіне распрацавана спецыяльная праграма, у рамках якой на Аршанскім і Мінскім авіярамонтных заводах будуць мадэрнізаваны 200 самалётаў “Ту-134”. У прыватнасці, на іх плануецца ўсталяваць новыя рухавікі вытворчасці акцыянернага таварыства "Пермскія маторы".

Уладзіслаў ПЛАТУН,
БелТА.

Настаўнікі збяруцца на з’езд напярэдадні свайго прафесійнага свята

Пастановай Савета міністраў рэспублікі вызначана дата правядзення першага з’езда настаўнікаў краіны. Як паведамілі карэспандэнту БелТА ў Міністэрстве адукацыі, з’езд пройдзе 3 і 4 кастрычніка ў памяшканні канцэртнай залы “Мінск”. Акрамя пленарных пасяджэнняў дэлегаты прымуць удзел у рабоце пяці секцый. На іх будуць дэталёва абмеркаваны ўсе аспекты будучай рэформы школы. На з’ездзе таксама пойдзе размова аб стане айчыннай сістэмы адукацыі ў параўнанні з еўрапейскім і сусветным вопытам, будуць вызначаны далейшыя шляхі развіцця сферы адукацыі, яе мэты і задачы.

Прадугледжваецца, што ў рабоце з’езда прыме ўдзел прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка.

Вольга ШЧАДРЫНА,
БелТА.

Визиты

Иван Антонович в Вене снова станет доказывать, что Беларусь — страна европейская. И демократическая...

Министр иностранных дел Республики Беларусь Иван Антонович, отбывая в Вену, высказался о намерении выступить в Постоянном Совете Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ).

Основной темой его выступления в ОБСЕ станет развитие сотрудничества Республики Беларусь с этой влиятельной европейской организацией.

На период пребывания Ивана Антоновича в Вене намечены его встречи с Генеральным секретарем ОБСЕ Джанкарло Арагоной, председателем Постоянного Совета ОБСЕ Ларсом Виссингом, Генеральным секретарем Парламентской ассамблеи ОБСЕ Спенсером Оливером и главами делегаций “тройки” ОБСЕ (Швейцария, Дания, Польша). Предполагается и проведение им встречи с главой делегации Люксембурга в ОБСЕ Жаком Сантером, представляющим страну председательствующей в Европейском Союзе.

Однако насколько результативным станет визит министра иностранных дел Республики Беларусь Ивана Антоновича, сказать сегодня трудно. Ибо известно отношение лидеров европейских стран, политиков, руководителей общественных организаций к Беларуси, где попираются демократические свободы и права человека, притесняется пресса.

Витольд БОРОВИЦКИЙ.

Перазімуем?

Па словах міністра жыллёва-камунальнай гаспадаркі Барыса Батуры, у кватэрах і хатах зімой будзе цёпла. Заданне па замене цеплавых сетак ужо выканана на 83%, па рамонту кацельняў — на 81%. У цэлым, усе цеплавыя сістэмы гатовы на 88%. Някепска з запасам паліва, якога ўжо назапашана на ўзроўні леташняга года.

Усё гэта добра, і хацелася б спадзявацца, што ўсё так і будзе, як намаляваў міністр на прэс-канферэнцыі. Але вядома, што самы строгі і справядлівы кантралёр камунальнікаў — мароз. У народзе нездарма кажуць, што спытае люты, хто ў што абуты.

Было заяўлена таксама, што болей, як ужо аб’яўлена, не будзе павышацца плата за ацяпленне і гарачую ваду. А вось меры да неплацельшчыкаў распрацоўваюцца. Падрыхтаваны заканадаўчыя папраўкі. Калі яны будуць прыняты, дык тыя, хто шэсць месяцаў не плаціць за жыллё і паслугі, будуць высяляцца ў менш прыдатныя кватэры, дзе меней гэтых самых платных выгод. Тыя ж, хто прыватызаваў кватэру, будуць карацца адключэннем цяпла і вады. Праўда, як зазначаў міністр, злосных неплацельшчыкаў камунальных паслуг немнога, усяго каля трох працэнтаў. А зацягваюць плацяжы — 30—35 працэнтаў.

Яўген ТАЎГЕНЬ.

Трывожна!

“Урокі па беларускай мове будуць весціся на беларускай...”

Добры дзень, рэдакцыя газеты “Народная воля”!

Калі ласка, надрукуйце мой ліст, няхай свет пасмяецца над тым, што ў нас творыцца.

У першы дзень верасня мая дачка-сямікласніца прыходзіць са школы. Я пытаюся: “Ну, як справы?” “Нармальна, — адказвае, — толькі ўсе прадметы будуць выкладацца на рускай мове”. “Ну, няўжо ўсе?” — здзіўляюся. Тады дачка дадае: “Не, урокі па беларускай мове і літаратуры будуць весціся на беларускай...” “А летась?” — міжволі запыталася я і адразу ж успомніла — год таму толькі руская мова і літаратура былі на рускай мове.

Вось як знішчаюць беларускую мову ў нас, у Бярозаўцы.

г.Бярозаўка,
СШ №3.

P.S. *За сябе не баюся, а дзіцяці яшчэ, можа, прыйдзецца і на роднай мове павучыцца, таму прозвішча не друкуйце.*

Погода

18 и 19 сентября сохранится облачная с прояснениями погода. Ночью 18 сентября по северо-западу, днем 18 сентября и в течение суток 19 сентября местами по республике — кратковременные дожди. Температура ночью +5...+10, днем +13...+18 градусов.

53 дні знаходзіцца за кратамі Павел ШАРАМЕТ

Точка зрения

Беларусь выбрала северокорейский путь?

Когда Робеспьер пришел к власти во Франции (Парижская коммуна), он тут же начал физически уничтожать оппозицию. Придумал ей звучное название “враг народа” и отрубил на гильотине сорок тысяч голов. Французы все же не славяне, быстро смекнули, что к чему, и тут же отрубили голову коммунисту №1 Франции на той же гильотине. И живут они сейчас неплохо, поверьте.

Бывший уголовный преступник-профессионал по кличке Сталин, сделавшись главным диктатором СССР, всех своих противников убивал, убивал, убивал... Он тщательно и очень продуманно подготовил вторую мировую войну, а развязал ее руками своего дружка-фашиста Гитлера. И убил еще десятки миллионов людей. Или взять такого тирана, как Пол Пот, красного кхмера, руководителя в свое время Камбоджи. Конечно, в абсолютном значении Пол Пот убил значительно меньше своих граждан, чем Сталин. Всего лишь 3.500.000 человек. Но в относительном — больше, так как это половина всех жителей Камбоджи. Настоящий тиран!

А Северная Корея каких удивительных успехов добилась при Ким Ир Сене? Несмотря на страшный голод, который уже много лет успешно косит ряды северокорейцев, они обожают и Ким Ир Сена, и Ким Чен Ира. Причина здесь простая, как оглобля: всех, кто был недоволен преступным режимом Ким Ир Сена, давно расстреляли. Одно слово против — и ты покойник!

В среднем житель Северной Кореи сейчас получает по карточке 100 граммов риса в день, что соответствует 350 калориям. Это настоящий голод. И при всем этом северокореец не то, что любит, а просто обожает своего вождя. Любой диктатор таким народом может только гордиться.

Если в Беларуси дела пойдут так, как они идут сейчас, то через некоторое время каждый житель Беларуси будет получать по карточкам по одной картофелине на человека в сутки. И ничего более. И если уничтожить оппозицию, изгнать из страны журналистов, которые пишут правду, то и настанет столь желанное обожание Александра Лукашенко со стороны оставшегося народа.

Сергей ПЕТРЕНКО.

Поразмышляем...

Владимир ЮДИН

Ну и дают журналисты!

Положа руку на сердце: кто в мире слышал о Беларуси до начала президентского правления Лукашенко?.. Даже российское телевидение, будто делая нам одолжение, одной строкой цедило о мышиной возне в Верховном Совете республики. Иностранные корреспонденты высасывали из пальца всякую всячину. Лопались от зависти к коллегам, работающим в “горячих точках” СНГ.

А чем потчевали белорусов работники государственных СМИ?.. Рассказами об уголовниках, разных “звездах” и прочим добром. Увы! Отечественная журналистика хирела на глазах. Но, к счастью для пишущей братии, явился Александр Григорьевич — и представители древнейшей профессии остервенело набросились на долгожданную добычу.

Именно Александр Григорьевич, выражаясь высоким слогом, дал корреспондентам новый импульс для раскрытия творческого потенциала: как они мастерски написали социально-психологический портрет своего кормильца! Собкоры ОРТ, РТ и НТВ по Беларуси двумя-тремя телерепортажами сделали себе имя, отвадив от БТ миллионы зрителей.

Из кожи вон лезут и государственные журналисты, расписывая отца — благодетеля народа красно-розовыми красками. И думаешь: вот если бы так адвокаты преподносили суду своих подзащитных уголовников! Но куда им до мастеров пера и радиотелеэфира?

Вопрос по существу: имена каких президентов сегодня на слуху землян?.. Клинтона, Ельцина и... Лукашенко! А кто помог Александру Григорьевичу стать всемирно известным?.. Как ни прискорбно — “продажные журналисты желтых злорадствующих газетенок”! Это они подогревают интерес мирового сообщества к “отцу белорусской нации”.

Прошел слух, что каждое утро на стол хозяину Кремля ложится информация о положении дел в Беларуси и что у Ельцина на всякий случай под рукой всегда валидол. И вроде Борис Николаевич, случалось, его пачками глотал — вот и посадил сердце.

Клинтон тоже начинает рабочий день с ознакомления с обстановкой в стране рыночного социализма. Волнуется: не сбит ли очередной шар с людьми в чистом небе Беларуси. Сколько предприятий национализировал его коллега у “вшивых блох”. Выкопал ли из-под земли ворюг из фонда Эсамбаева. Кого выявил из новых врагов...

Наперегонки мчатся в республику любопытные со всех континентов — чтобы познакомиться с народным президентом, набраться у него ума-разума.

Поговаривают: к нам навострили лыжи несколько вождей африканских племен, мечтающих о верховной власти в своих странах. Неграм не терпится узнать, как директор совхоза, население и территория которого значительно уступают их владениям, сумел стать главой европейского государства.

А услышав про объединение коммунистов и националистов, политическая наука мира задергалась, словно в эпилептическом припадке.

С замиранием сердца поглядывают на Беларусь и экономисты: чем черт не шутит, да и утрет нос “гнилым капиталистам” по уровню жизни крестный отец нового гибрида социализма.

А от телевизионных совещаний Лукашенко зарубежные фермеры локти искусали: с ними даже министры летучку не могут провести! И говорят, подумывают о создании у себя колхозов и совхозов.

Белорусские же демократы на дух не переносят Лукашенко и во сне видят, как он — человек честный и порядочный — добровольно уходит с поста президента. Но как же нам без Александра Григорьевича! А кто станет вести сатирико-юмористические телепередачи? Чем заниматься журналистам — снова вернуться к летающим тарелкам и знахарям? Но тогда уж точно отечественная журналистика прикажет долго жить.

Другой вариант развития событий. По указке Запада и ЦРУ “продажные журналисты”, скажем, полмесяца и словом не обмолвятся о Лукашенко — будто его уже нет в Беларуси. И Александр Григорьевич будет ублажен? Да он покой потеряет! Решит, что враги замышляют какую-то провокацию и... От него всего можно ждать.

Эх, вот если бы эти клеветники писали так, как “самые честные и порядочные”! А почему бы им не пройти курс обучения у Зимовского, Ковалевой, Хрущевой, а затем сдать экзамены на профессиональную пригодность известному придворному слуге Пашкевичу? И станут “самыми талантливыми”! Помогут народу страны обрести покой.

Вот я смотрю на порыжевшие обои в квартире: надо бы купить новые — но за какие шиши? И чтобы отвлечься от мрачных мыслей, включаю отечественное радио и телевидение — обои через пять минут становятся светлыми, от новых не отличить. А стоит увидеть телерепортажи российских собкоров по Беларуси и почитать наши независимые газеты — стены буквально чернеют! И ломаю голову — то ли заниматься капитальным ремонтом квартиры, то ли с закрытыми глазами слушать самых-самых(!) придворных журналистов?

Стены чернеют, красно-коричневая плесень проступает.

Прыватызацыя

Два з сямі

Сем лотаў было выстаўлена на аўкцыёне ў Віцебску, які прайшоў днямі. І толькі два аб’екты набылі новых гаспадароў, што сведчыць аб падзенні цікавасці да прыватызацыі.

Куплена кафэ “Сузор’е” за 84 мільёны рублёў. Новы ўладальнік абавязаўся пагасіць яго запазычанасць у суме 192 мільёны рублёў, захаваць прызначэнне прадпрыемства як кропкі грамадскага харчавання, а таксама ўсе рабочыя месцы. Вось такі добры гаспадар папаўся.

Тры ўдзельнікі змагаліся за права арэнды памяшкання на Маскоўскім праспекце. Набыў яго за 280 мільёнаў рублёў адзін з прадпрымальнікаў, які згадзіўся з умовай аўкцыёна стварыць тут прадпрыемства бытавых паслуг. Хочацца спадзявацца, што яно стане сур’ёзным канкурэнтам у сферы “бытоўкі”, якую яшчэ не кранула тут прыватызацыя.

А вось тры будынкі і яшчэ два памяшканні не зацікавілі прадпрымальнікаў. Відаць таму, што ў іх варта ўкладваць вялікія сродкі, а перспектыва ў прыватызацыі даволі цьмяная. Хто ж будзе ў такім разе рызыкаваць сваімі сродкамі.

Яўген ТАЎГЕНЬ.

Задумаемся!

Чаму Аляксандр Зімоўскі застаўся без памочніка з Масквы? А Павел Шарамет ужо 53 дні ў ізалятары...

Як вынікала з тэлесюжэтаў, падрыхтаваных Беларускім тэлебачаннем, самым “свядомым” з групы расійскіх журналістаў выстаўляўся Анатоль Адамчук, які нібыта звярнуўся да самога Аляксандра Рыгоравіча, папрасіў прабачэння за “памежны ўчынак” і... выказаў быццам бы жаданне прадоўжыць сваю прафесійную дзейнасць на Беларускім тэлебачанні. Кемлівыя аглядальнікі не выключалі, што ў Аляксандра Зімоўскага нарэшце з’явіцца добры памочнік. Але ж, як вядома, Адамчук, вярнуўшыся ў Маскву, абверг свае папярэднія “вымушаныя” заявы.

Калі мне давялося быць у камандзіроўцы ў Лідзе, то паспрабаваў наведаць следчы ізалятар мясцовага органа ўнутраных спраў (там ён аб’яднаны — гарадскі і раённы разам), дзе знаходзіўся Адамчук. Але...

— Справа гэта — палітычная. І вядзе яе КДБ, — паведамілі мне тады службовыя асобы канфідэнцыяльна і прызналіся: — Нават мы, супрацоўнікі міліцыі, не ўступаем з затрыманымі ў кантакты. Наш службовы абавязак — толькі ахоўваць падследных...

Не буду сцвярджаць, што да мяне паставіліся нядобразычліва. Маёр міліцыі Уладзімір Кавалёў нават прапанаваў камандзірскі “УАЗ-люкс”, калі я папрасіў яго падвезці да райвыканкама, дзе ў мяне была запланавана сустрэча са старшынёй. Але “ўцечкі” інфармацыі не атрымалася, хаця ў мяне не было жадання задаваць колішнім затрыманым новыя пытанні. Проста хацелася паглядзець у вочы Адамчуку, які, на мой тагачасны погляд, так “шчыра” падставіў таварышаў, кіраўніцтва кампаніі і г.д. Тады ж міжволі падумалася: ці ж не падставіць ён у чарговы раз прэзідэнта краіны, у якой папрасіў “прытулак”? І падставы на гэты конт былі. Той, хто хоць аднойчы прызвычаіўся рабіць падобнае, “паўторыць подзвіг” і ў другі, і ў трэці раз... Вось аб чым было зусім не лішне паразважаць.

Але ж далейшыя падзеі з Дзмітрыем Завадскім, яго вызваленне з-за кратаў (чытай: змяненне меры стрымання) таксама сведчылі, што і аператара ГРТ “вымушалі” звяртацца да кіраўніка дзяржавы і нават скажалі тэкст яго заявы, пра што Дзмітрый вымушаны быў гаварыць услых, абараняючы свае гонар і годнасць.

Не выключана, што такая ж прапанова магла быць і Паўлу Шарамету. Але ён яе “не ўспрыняў”. Таму да гэтай справы нават “ціха” падключылі пасла Расіі ў Беларусі, які спрабаваў паўплываць-паўздзейнічаць на “вязня” праз яго маці, Людмілу Станіславаўну. А паколькі ў бацькоў Паўла Шарамета, як і ў яго самога, на падобныя просьбы рэакцыя адмоўная, то без хадайніцтваў, як асабістых, так і родзічаў, яму яшчэ доўга сядзець у Гродзенскім ізалятары.

Як паведаміў мне ў аўторак адвакат Гары Паганяйла, стан здароўя Паўла Шарамета не палепшыўся. Але яго працягваюць выклікаць на допыты, праводзіць следчыя эксперыменты з яго ўдзелам. Адмаўляюць у сустрэчах з родзічамі.

Не трэба быць вялікім прадказальнікам, каб зрабіць выснову: калі такімі тэмпамі і далей будуць высвятляцца ўсе акалічнасці справы Шарамета, а яму, нагадаю, інкрымінуецца незаконны пераход граніцы (хоць літоўскія ўлады сцвярджаюць адваротнае, маўляў, сапраўдная мяжа праходзіць за сотні метраў ад таго месца, дзе знаходзілася група Шарамета), то следства наўрад ці завершыцца праз два-тры месяцы. Бо спатрэбіцца здабываць новыя і новыя “доказы” накшталт таго, ці меў Павел дачыненне да замаху на забойства кіруючай асобы, ці быў ён “шпіёнам” і на карысць якіх дзяржаў шчыраваў на гэтай ніве? Пытанні, пытанні... Але ж не занадта надуманыя ў адносінах да чалавека, які мусіў гаварыць праўду ўслых.

Віктар СВІРКО.

Афіцыйна

Паведамленне

Аб індэксе спажывецкіх цэн за жнівень 1997 года

Міністэрства статыстыкі і аналізу паведамляе, што за жнівень 1997 года індэкс спажывецкіх цэн у параўнанні з ліпенем 1997 года склаў 101 працэнт.

У параўнанні са снежнем 1996 года індэкс спажывецкіх цэн склаў 144,6 працэнта.

Паведамленне

Міністэрства статыстыкі і аналізу Рэспублікі Беларусь

Аб індэксе цэн вытворцаў на прамысловую прадукцыю вытворча-тэхнічнага прызначэння за жнівень 1997 года

Міністэрства статыстыкі і аналізу паведамляе, што ў жніўні 1997 года ў параўнанні з ліпенем 1997 года індэкс цэн вытворцаў на прамысловую прадукцыю вытворча-тэхнічнага прызначэння склаў 100,5 працэнта, к снежню 1996 года — 183,5 працэнта, к снежню 1995 года — 228 працэнтаў.

Аб памеры ўтрымання з наймальнікаў сродкаў для забеспячэння своечасовай выплаты заработнай платы

У сувязі з апублікаваннем за жнівень 1997 г. індэкса спажывецкіх цэн Міністэрства працы і Міністэрства статыстыкі і аналізу Рэспублікі Беларусь паведамляюць.

У жніўні мінімальны спажывецкі бюджэт (МСБ) на аднаго члена сям'і з чатырох чалавек склаў 1905459 (1886593 х 1,01) рублёў у месяц.

Згодна з пастановай Мінпрацы і Мінстата ад 22.02.1996 г. нумар 13/4 для забеспячэння своечасовай выплаты заработнай платы неабходна ўтрымліваць з наймальнікаў суму ў памеры 60 працэнтаў МСБ, гэта значыць 1143275 рублёў на кожнага работніка (1905459 х 60 : 100).

Названы нарматыў прымяняецца з дня апублікавання ў друку пры падачы заяўкі для атрымання сродкаў на заработную плату і пагашэння яе запазычанасці незалежна ад тэрмінаў утварэння.

Парулім!

"Форд Юніян" прадаў першыя аўтамабілі

Сумеснае беларуска-амерыканскае прадпрыемства "Форд Юніян" адправіла расійскім дылерам першую партыю аўтамабіляў, сабраных у Абчаку. Гэта пяць мікрааўтобусаў "Форд Транзіт". Кошт такой машыны на расійскім рынку — 17950 долараў ЗША. Дарэчы, аўтафургон гэтай жа мадыфікацыі каштуе 17450 долараў, а легкавы аўтамабіль "Форд Эскорт" ацэнены ў 12950 долараў.

Як паведамілі карэспандэнту БелТА ў прэс-службе прадпрыемства, паступілі заяўкі на набыцце аўтамабіляў, сабраных у Абчаку, і ад беларускіх пакупнікоў. Усе іх заяўкі будуць задаволены ў бліжэйшы час, паколькі ў жніўні на заводзе сабрана 120 машын "Форд Транзіт" і 40 — "Форд Эскорт". Эксперты кампаніі "Форд", якія нядаўна пабывалі на прадпрыемстве, засталіся задаволены якасцю работ і тэхнічнай надзейнасцю аўтамабіляў, што выпускаюцца ў Беларусі.

Таццяна СМІРНОВА.

Супрацоўніцтва

Давай закурым, сябра!

Пытанні арганізацыі сумеснага прадпрыемства па выпуску тытунёвых вырабаў абмеркавалі прадстаўнікі Мінзнешэканамсувязей з кіраўніцтвам Гродзенскай тытунёвай фабрыкі і амерыканскай кампаніі "Рэйнальдс". Аднак гэтыя перагаворы, праведзеныя ў Гродне і Мінску, як і папярэднія, не далі пакуль жаданых вынікаў.

Дасягнута толькі дамоўленасць аб неабходнасці далейшага ўзгаднення пазіцый бакоў па асноўных палажэннях тэксту мемарандума аб узаемаразуменні. Так што, мяркуючы па ўсім, міне яшчэ нямала часу, перш чым гэты дакумент будзе падпісаны ўрадам нашай краіны і амерыканскай кампаніяй "Рэйнальдс".

Увага!

Знайсці і абясшкодзіць

Нягледзячы на адчайныя спробы медыкаў, спецыялістаў службаў гігіены і эпідэміялогіі, работнікаў камунальнай гаспадаркі выявіць крыніцу заражэння менінгітам, які ўжо амаль два месяцы лютуе ў Гомелі, пакуль не ўдаецца. Як паведаміў карэспандэнту БелТА галоўны ўрач інфекцыйнай бальніцы Васіль Жыткевіч, у горадзе ўжо пралечана 136 пацыентаў і 114 цяпер знаходзяцца ў стацыянары. Гэта значыць, агульная колькасць захварэўшых склала 250 чалавек, што выклікае ў спецыялістаў сур'ёзныя апасенні.

Сярод захварэўшых каля васьмідзесяці працэнтаў — дзеці. І хоць прыняты ўсе неабходныя меры ў школах, ПТВ (уведзена ў карыстанне тры змены пасуды, вядзецца яе абеззаражванне, стаў больш жорсткім кантроль за пітной вадой), успышка эпідэміі ўжо адзначана ў 29 школах і 30 дзіцячых садках.

Меркаванні эпідэміёлагаў, што крыніца каварнай хваробы знаходзіцца ў пітной вадзе, пакуль не абвергнуты і не пацверджаны. А між тым нават пасля ўзмоцненага хларыравання пітной вады колькасць хворых з дыягназам "менінгіт" не зменшылася. Ёсць версіі, што ў дзяцей, якія пражываюць у складанай экалагічнай зоне, наогул сёння аслаблены імунітэт да ўсіх хвароб, і можна чакаць любой непрыемнасці.

У той жа час будаўніцтва гомельскай інфекцыйнай бальніцы, якое пачалося яшчэ ў 1988 годзе, два гады таму замарожана. Сёння медыкам даводзіцца працаваць у неймаверна складаных умовах. Паступленне хворых працягваецца, і ніхто не можа даць гарантыі, што ў бліжэйшыя дні іх паток не павялічыцца. Палаты перапоўнены, пацыентаў, у тым ліку і дзяцей, прыходзіцца размяшчаць і ў калідорах.

Віктар КОТАЎ.

Гомель.

Конкурс

Хто "зловіць" хрустальнага жураўля?

Традыцыйны рэспубліканскі конкурс педагагічнага майстэрства "Хрустальны журавель-97" 26 верасня падыдзе да свайго фінальнага этапа. А шэсць яго пераможцаў з ліку 21 фіналіста будуць вызначаны да 2 кастрычніка. Для ўсіх іх падрыхтаваны падарункі і прызы ад арганізатараў і спонсараў конкурсу. А галоўны прыз "Хрустальны журавель" дастанецца аднаму пераможцу і будзе ўручаны прэзідэнтам краіны Аляксандрам Лукашэнкам у апошні дзень работы першага з'езда настаўнікаў.

Як паведаміў карэспандэнту БелТА рэктар Акадэміі паслядыпломнай адукацыі Аляксандр Жук, конкурс праводзіцца Міністэрствам адукацыі з мэтай выяўлення таленавітых педагогаў. Акрамя таго, такое творчае спаборніцтва павінна садзейнічаць павышэнню прэстыжу педагагічнай прафесіі ў грамадстве, а яго пераможцы — служыць прыкладам для калег і ўзорам для пераймання.

Вольга ШЧАДРЫНА.

Параўнаем

Беспрацоўных у Еўропе стала менш. А на Беларусі?..

У краінах Еўрапейскага Саюза намецілася тэндэнцыя да зніжэння беспрацоўя. Праўда, размова пакуль ідзе аб змяншэнні гэтага паказчыка ўсяго толькі на 0,2 працэнта.

У першую чаргу беспрацоўе знізілася ў Фінляндыі, Партугаліі, Вялікабрытаніі і Швецыі. У Іспаніі яго ўзровень упершыню за некалькі гадоў зменшыўся на 20 працэнтаў. Гэта тэндэнцыя, аднак, не закранула самай буйной краіны Еўрапейскага Саюза — Германіі, дзе ўзровень беспрацоўя нават крыху павысіўся. Першае месца па занятасці насельніцтва ўтрымлівае па-ранейшаму Люксембург. Аднак, паводле даных Еўрастата, у краінах ЕС цяпер каля 18 мільёнаў людзей не маюць пастаяннай работы.

Інэса МОІН, БелТА.

Стакгольм.

Беларусь — Германія

Мемарандум "адкрывае дзверы"...

Адбыўся абмен тэкстамі падпісанага мемарандума паміж Нацыянальнай акадэміяй Беларусі і Нямецкім навукова-даследчым таварыствам.

З гэтай нагоды прэзідэнт нашай Нацыянальнай акадэміі Аляксандр Вайтовіч і прадстаўнік пасла Германіі ў Беларусі Петэр Кольб абмяняліся думкамі аб перспектывах супрацоўніцтва вучоных дзвюх краін. Яны былі аднадушнымі ў тым, што мемарандум значна паспрыяе яму.

Паміж беларускімі і нямецкімі даследчыкамі існуюць шматбаковыя кантакты. Трыццаць сем устаноў ФРГ і дваццаць акадэмічных інстытутаў Беларусі ўстанавілі ўжо плённыя сувязі. Даследаванні ідуць у галіне малекулярнай фізікі, біялогіі. Пагадненне прадугледжвае актывізаваць сумесны творчы пошук у многіх галінах фундаментальных навук, для чаго адкрываюцца лепшыя перспектывы фінансавання.

Нямецкі бок асаблівую цікавасць праяўляе і да супрацоўніцтва ў гуманітарнай галіне. Тут могуць быць карыснымі даследаванні і абмен вопытам гісторыкаў, эканамістаў, асабліва ў сферы функцыяніравання рынкавай гаспадаркі.

Праўда, ніякія канкрэтныя праекты пакуль не названы. Мемарандум ўяўляе сабой рамкавы дакумент, ён, калі казаць вобразна, толькі адкрывае дзверы для больш плённага супрацоўніцтва. Навуковыя лідэры збіраюцца прадставіць праекты, якія пасля абмеркавання могуць стаць пачаткам новага супрацоўніцтва. Але для гэтага аднаго жадання навукоўцаў мала, многае будзе залежаць і ад сітуацыі ў нашай краіне.

Андрэй РУСАКОВІЧ.

Крымінал

Крадзеж у вясковай царкве

Невядомы зламыснік, дастаўшы шыбу, залез у царкву ў вёсцы Косіна Лагойскага раёна, дзе выкраў напрастольныя Евангеллі 18-га стагоддзя, два крыжы і падсвечнік 19-га стагоддзя, а таксама пакрывала. Царкоўнага злодзея шукаюць.

Надомныя "збройнікі"

Цэлы склад боепрыпасаў знайшлі супрацоўнікі крымінальнага вышуку УУС Брэсцкага аблвыканкама ў кватэры раней судзімага 48-гадовага непрацуючага пінчаніна: 80 патронаў да пісталета Макарава, 60 — да аўтамата Калашнікава, 10 толавых і 18 дымавых шашак. А ў вёсцы Яўсеевічы дзяжурным нарадам Капыльскага РАУС у гаражы 79-гадовага пенсіянера ў той жа дзень былі знойдзены граната Ф-1, ствол малакалібернай вінтоўкі і 145 патронаў розных калібраў.

Затрымана з гераінам і опіем

У Мінску на Прывакзальнай плошчы оперработнікі МУС і Савецкага РАУС сталіцы затрымалі 36-гадовую раней судзімую непрацуючую мінчанку, у якой канфіскавана 20 г гераіну і 170 г опію.

Тэлефонным "тэрарыстам" не сядзіцца

Тэлефонныя званкі з пагрозамі выбуху тых або іншых аб'ектаў апошнім часам вельмі часта тэрарызуюць дзяжурныя часці міліцыі. Вельмі распаўсюджанымі сталі паведамленні аб быццам бы закладзеных выбуховых устройствах у будынках школ. Мэта і сэнс іх у асноўным зразумелыя — сарваць заняткі, прагуляць урокі. Часцей за ўсё званяць напярэдадні выхадных дзён. Два такія званкі паступілі раніцай 12 верасня ў ГУУС Мінгарвыканкама. Той, хто званіў, пагражаў выбухам сярэдніх школ 205 і 48. Аб'явіўся ў той жа дзень тэлефонны "тэрарыст" і ў Ваўкавыску. Як устанавіў дзяжурны нарад мясцовага ГРАУС, гэта быў сямікласнік.

Сяргей ЦІВАНАЎ.

Новыя тэхналогіі

Навуковы падыход зменшыць кошт прадукцыі

Картаграмы глебава-тэхналагічных севазваротаў у прымяненні да зямель Верхнядзвінскага раёна распрацаваў віцебскі філіял інстытута "Белгіпразем".

Як стала вядома карэспандэнту БелТА ад спецыялістаў, размяшчэнне пасеваў па рэкамендацыях вучоных праз 2—3 гады дасць магчымасць на 25 працэнтаў зменшыць сабекошт вырашчанай прадукцыі. Пры гэтым без дадатковых затрат.

Вольга СІДАРОВІЧ.

Віцебск.

За чашечкой кофе с Мариной КОКТЫШ

Владимир БОБАРЫКО:

"Хочется более острых ощущений: я уже вырос из репортерских штанишек"

Во многих случаях мир человечеству волей-неволей приходится воспринимать таким, каким его показывают. Телесюжет об очередном кровавом убийстве — и мир жесток. Показ свежей партии одежды от кутюр — он прекрасен. Изменяется ракурс видеокамеры — меняется не только угол нашего зрения, но и мировоззрения.

Сегодняшний мир просто не представляется без вездесущих операторов. Они раздвигают рамки "коробочного" восприятия действительности и заставляют поверить чуть ли не каждого в свою причастность к мировой истории, в социальную значимость и даже где-то незаменимость.

Владимир БОБАРЫКО — один из тех операторов, кто "причащает" широкие массы к миру своей камеры особенно искусно.

— Володя, сколько нужно времени, чтобы стать профессиональным оператором?

— Раньше для этого нужно было окончить ВГИК или получить специальное высшее образование, потом отработать год-два в киностудии ассистентом или вторым оператором. Еще буквально несколько лет назад не было операторов моложе 30 лет. Сегодня, честно говоря, у меня часто возникает чувство досады от того, что профессия оператора стала чересчур доступна. Ребята, не всегда знакомые даже с искусством фотографии, ходят с камерой на плече и считают себя уже состоявшимися спецами. Хотя есть действительно одаренные люди, которые без специального образования необыкновенно тонко чувствуют "картинку". Как Дмитрий Завадский, например. Но сказать, сколько времени нужно, чтобы стать непревзойденным асом, сложно. Например, я только где-то в 32—33 года добился того, о чем мечтал с детства.

— Странно. За школьной партой, как правило, мечтают о более приземленных или более романтичных профессиях...

— Вы не поверите, но у меня дома до сих пор хранится сочинение пятого класса на тему "Кем я хочу быть", где моей рукой аккуратненько выведено: "Хочу стать кинооператором". Но в мир камер и прожекторов я пришел через фотографию. Затем уже где-то в восьмом классе отец купил мне небольшую любительскую кинокамеру. И свои первые кадры я снимал именно ей...

— Чем отличается западный оператор, скажем, от белорусского или российского?

— Прежде всего, зарплатой. Потом, операторам-славянам, на мой взгляд, свойственно больше душевного тепла в сюжетном изображении. На Западе оператор считается больше техническим работником, нежели творческим.

— Были ли у Вас случаи, когда с профессиональной камерой не пускали в какую-нибудь страну?

— Да, я не мог въехать в Сирию. Как выяснилось, въезд любого журналиста в эту страну должен быть заранее согласован с тамошним Министерством информации и печати. В тот день мы просидели в аэропорту где-то с полудня до девяти вечера. До тех пор, пока люди, которые нас приглашали, не получили соответствующего разрешения на въезд. Более того, на все время съемок к нам был приставлен человек из сирийского Министерства печати. Он говорил, что можно снимать, а что нет. Кстати, рассказываю и боюсь, как бы это не переняли наши государственные чиновники...

Еще с камерой меня не пускали в Вечный город. Дело в том, что въезд в Рим с профессиональной операторской аппаратурой нужно заранее согласовывать с посольством. Причем предварительно нужно обязательно оговорить, какие именно будут съемки. К слову, когда мне запретили снимать в Ватикане, я впервые за границей почувствовал себя настоящим туристом, находясь на отдыхе без своей двадцатикилограммовой подружки. Хотя если, с одной стороны, это было огромное удовлетворение от отдыха, то с другой — чувство досады от того, что я не могу все это отснять и что кто-то этого никогда не увидит...

— Что Вы снимаете без особого энтузиазма?

— Митинги, демонстрации и всякие трагические события. Конечно, намного приятнее снимать показы мод и просто симпатичных людей на хорошем фоне.

— Что Вы снимали такое, чего не сняли другие?

— Мы с продюсером Алексеем Кашкером сняли единственную на территории СНГ белорусскую ферму кришнаитов. Это была настоящая экзотика индийской земли на Беларуси: земляные наделы, где взращивают только злаковые и бобовые. Грациозные волы, проваливающиеся в глубокий снег. Оранжевые сари и босые ноги людей в валенках... Кстати, больше всего меня на этой ферме поразили собаки. Кришнаиты — вегетарианцы, и я думал: "Неужели и их собаки тоже?.." Позже выяснилось, что собачки бегали в соседнюю деревню. За сахарными косточками. Кришнаиты, к слову, за сюжет были нам страшно благодарны — он с большим успехом прошел по каналам агентства "Рейтер" и о белорусской индийской ферме узнали сторонники их религии в других странах.

— Володя, а какой своей работой Вы наиболее гордитесь?

— Трудно гордиться какой-то одной работой. Просто бывает безумно здорово, когда, сделав перегон сюжета на Москву, а оттуда — на Лондон, ощущаешь себя колесиком громаднейшей системы мировой информации. Горжусь тем, что работаю на мировом уровне...

— Как Вы считаете, любого оператора в нашей стране может постигнуть судьба Дмитрия Завадского?

— Я об этом не думаю. Хотя, как профессионал, считаю, что оператор самостоятелен в том, что снимает. Он делает это через **объектив.** А это слово само за себя говорит об объективности операторской работы. Конечно, можно снять кадр, где человек ковыряется в носу, и выставить его таким образом в неприглядном свете. Но — в монтаж этот кадр или сюжет ставит не оператор. И обвинять его в чем-либо просто бессмысленно. Он выполняет свой профессиональный долг.

— А Вы можете его выполнять, приняв "на грудь" определенную дозу горячительного?

— Иногда приходится. Но я противник этого. Лучше выпить после хорошей работы.

— Вам бывает страшно во время каких-то необычных съемок?

— За себя — нет. Только за камеру.

— Часто ли Вам приходится снимать скрытой камерой?

— Нет. Но, используя достоинство объектива своей камеры, я постоянно снимаю людей на улицах города, когда они меня не видят. Но это, хочу предупредить, используется не для заснятия компромата, а для живого и естественного изображения. Хотя, как показывает опыт, если снимаешь наркоманов, то вначале лучше познакомиться с ними и попросить разрешения на съемку. В основном, конечно, сталкиваешься с доброжелательностью людей. Даже рукой в камеру машут. А вот девушки часто делают большую ошибку: когда их начинают снимать, они, как правило, теряются. А зря... Кстати, в арабских странах оператора, снимающего человека без разрешения, могут сильно оштрафовать.

— Может, это и правильно? Вон папарацци сколько беспокойств доставляют своим "жертвам"...

— Что касается папарацци, то лично я к ним отношусь нормально. Хотя убежден: каждый человек имеет право на личную жизнь.

— Вы можете обходиться без газет?

— Нет. И когда уезжаю в командировку, требую, чтобы жена аккуратно складывала всю прессу у меня на столе. Неважно, что она будет недельной свежести. Мне ее нужно прочесть. Иначе я чувствую себя информационно голодным.

— Вы производите впечатление большого человека. Где Вы одеваетесь?

— Купить одежду моего размера можно только за границей. Когда я попадаю в итальянские супермаркеты и вижу буквочки XXXL, то у меня сразу начинает ехать крыша: я хватаю все подряд. В Москве, между прочим, тоже появился неплохой магазин для толстяков. Но там для меня одежда не по карману...

— Что Вам дарят друзья на День рождения?

— Собственно, разочарований с подарками у меня не было. Друзья стараются искренне мне угодить.

— Вы много ездите по миру. Что любите привозить из-за границы?

— Подарки жене и сыну.

— Ваша жизнь — непрекращающееся кино. Скажите, все фильмы Вы смотрите с чисто профессиональной точки зрения?

— Вообще-то фильмы я смотрю достаточно редко. Чаще — новости. Фильмы же выбираю те, которые знаю заочно. Только тогда во время просмотра я забываю о каких-то профессиональных нюансах...

— Как считаете, Вы уже достигли пика своей карьеры?

— Как оператор-репортер — да. И если раньше каждая съемка для меня была целым событием, то сейчас она равноценна выкуренной сигарете. Или выпитой чашке кофе. Хочется более острых впечатлений: я уже вырос из репортерских штанишек. Поэтому сейчас мечтаю снять хорошее документальное кино.

Диагноз

Если женщина просит... выпить

Нет ничего более отталкивающего, чем пьющая женщина

У семилетней Юли мама пьет. И папа тоже. Оба они художники, натуры творческие, ведут богемный образ жизни. Правда, частенько вдохновение приходится "стимулировать" алкоголем. Свои картины они продают на минской "панели" на площади Свободы. Все, что зарабатывают, тут же пропивают. Холодильник в доме всегда пустой. Единственная возможность для Юли не умереть с голоду — это бабушкина пенсия. Да и то, если бабушка хорошенько ее припрячет, а то, не дай Бог, мама с папой найдут — пропьют в тот же день. У Юлиной бабушки жизнь как-то не сложилась. Муж был алкоголиком. Прожили они вместе несколько лет и вскоре развелись. Всю любовь и нежность она отдала Юлиной маме, очень хотелось, чтобы у дочери все было. Может быть, потому так сильно ее и избаловала.

Юлиной маме всего тридцать. А регулярно пьет она уже около десяти лет. В их доме часто бывают драки, звучит нецензурная брань. Недавно бабушка вздохнула свободней — дочь лишили родительских прав и оформили опекунство внучки на нее. Теперь, когда дочь с зятем бушуют, они уходят к соседке или запираются в своей комнате. А Юлю с матерью она наедине уже никогда не оставляет. Они с внучкой мечтают о том времени, когда разменяют квартиру и разъедутся, скорее всего, навсегда...

Таких историй в нашей жизни предостаточно. Уже никого не удивишь ни мужским, ни женским алкоголизмом. Много пьют и доярки, и художники, и директора предприятий и слесари-сантехники. Пьют горькую и с радости, и с горя. Пьют, обмывая прибыль и для того, чтобы забыть о безденежье. Но как страшно, когда пьет женщина...

Мы уже привыкли к мужскому перегару в автобусах, к испитым лицам белорусских "джентльменов", но как неприятно видеть слезящиеся, покрасневшие с перепою женские глаза, обвислую,серого оттенка кожу на еще молодом женском лице, немытую и подтекшую косметику, чувствовать неприятный запах изо рта.

Нет ничего более отталкивающего, чем пьющая женщина. У одних алкоголизм выражается в скандальных истериках, у других — в слезной жалости к своей загубленной жизни, у третьих начинает бурно "кипеть" под юбкой.

Есть у алкоголизма начало...

А все часто начинается с того, что в компании, для того чтобы девушка чуть позже была более "сговорчивой", ее целенаправленно и регулярно подпаивают. А часто сами юные Джульетты для пущей смелости и раскованности опрокидывают стопочку за стопочкой. Начинается все с тех застолий, где заставляют пить всех и обязательно до дна, где несчетное количество раз с небольшими перерывами "освежается" каждая рюмочка.

По-черному и на равных с сильной половиной начинают пить в общежитиях студентки всех существующих учебных заведений.

Начинает пить и уже не может остановиться сердобольная жена, желающая спасти мужа от друзей-алкашей. И она почти каждый день берет на себя часть мужниной дозы.

Потихонечку спиваются на ежедневных посиделках за кофе и коньячком неработающие жены предпринимателей.

Регулярно "согреваются" в магазинах на привычных сквозняках торговые работники. Что уже говорить о тех, кто работает в любую погоду на открытых рынках "Динамо" и Комаровки. Редкий день там обходится без горячительного и "успокаивающего". И особую печать накладывает "зеленый змий" на их огрубевшие от холода, солнца и ветра багровые лица.

Пьют журналистки и известные артистки, пьют доярки и свинарки... И хоть одни начинают с коньяка и шампанского, другие — с водки, а кто-то — с первача и самодельного вина, закончиться это может для всех одинаково — алкоголизмом.

Компетентное мнение

Мой собеседник — заместитель главного врача Минского городского наркологического диспансера **Владимир Иосифович ВИЛЬТОВСКИЙ**.

— И все же, что такое алкоголизм — болезнь или дурная привычка?

— Алкоголизм как диагноз — это заболевание, которое начинается с привычки. И только потом возникает зависимость, причем разной степени. Вначале психологическая, а потом наступает самая страшная — физическая зависимость от алкоголя. И человек, который перешагнул эту черту, — алкоголик на всю жизнь. Это уже настоящая болезнь. И она потяжелее многих других болезней и по течению, и по следствию.

— Существуют ли данные о том, сколько женщин в Беларуси страдает алкоголизмом?

— Я работаю в наркологическом диспансере уже более двадцати лет и могу сейчас с уверенностью говорить о динамике роста алкоголизма у женщин. Раньше на десять мужчин-алкоголиков приходилась одна женщина, сейчас же на одну женщину — шесть-семь мужчин. И с каждым годом темпы заболеваемости алкоголизмом у женщин нарастают.

— Чем отличается женский алкоголизм от мужского?

— Особенность женского организма — это скрытность, это длительное, подпольное употребление спиртного, как правило, в одиночку. И поэтому женский алкоголизм более трудно выявляем. И лечится он тяжелее потому, что женщины позже, чем мужчины, обращаются за помощью.

— Какие женщины больше пьют — городские или сельские, с высшим или средним образованием, молодые или в возрасте?

— Чаще всего к нам обращаются за помощью представители торговли. У них существует своеобразная традиция — после закрытия магазина начинают "расслабляться". И это входит в систему. А если употреблять алкоголь даже раз в неделю, но регулярно, то очень много шансов стать алкоголиком. Ведь алкоголь сохраняется в организме до двух недель, поэтому для каждого человека должна быть оптимальной норма — не чаще двух раз в месяц. И если не увеличивать эту дозу, то можно прожить свой век без алкогольной зависимости. Более частое употребление спиртного обычно приводит к увеличению дозы, потом появляется навязчивая идея — выпить. А это уже психологическая зависимость. Позже опять увеличивается дозировка, и человек попадает в физическую зависимость от алкоголя.

— Два раза в месяц... Но, согласитесь, это достаточно нереально. Взять хотя бы новогодние праздники, дни рождения, семейные торжества. Получается, большинство людей скоро пополнят ряды алкоголиков...

— Алкогольная зависимость может проявиться у каждого человека, только темпы ее развития у всех разные. Мы порой не замечаем, что от алкоголя многие люди просто раньше умирают. А при таком пьянстве населения, как у нас сегодня, перспектива заболеть алкоголизмом есть у каждого. И это еще с учетом наших "прекрасных" алкогольных напитков, качество которых никем не контролируется. Мы видим сейчас, как утяжеляются алкогольные психозы, а это один из показателей утяжеления алкоголизации населения.

— Существует ли наследственная предрасположенность к алкоголю?

— Конечно, существует. Мы видим это уже на третьем поколении. У родителей-алкоголиков дети заболевают за два-три года. Раньше мы брали на учет и диагностировали алкоголизм у ребят как минимум после армии. А сейчас уже многие призывники имеют запойное пьянство. 95% юношей до окончания школы достаточно хорошо знакомы с "зеленым змием". И девушки от них не отстают. Сейчас женщины по темпам алкоголизации уже догоняют мужскую часть населения. Если так дальше пойдет, то это будет пропорция один к одному.

— Каковы последствия алкогольной зависимости для женского организма?

— Вы видели, как из моего кабинета только что вышла женщина. Она заканчивает курс лечения, сейчас по ней этого не скажешь, но надо было видеть ее, когда она к нам обратилась. Для пьющей женщины год идет за два, в тридцать лет она уже старуха. Алкоголь влияет и на гормональные, и на детородные функции, климакс у пьющих женщин наступает уже к тридцати годам. Женщин-алкоголичек всегда видно на улице. У них быстро "летят" печень, почки, сердечно-сосудистая система. Но, самое главное, идет атрофия головного мозга с последующим изменением поведения, психики и в профессиональном, и бытовом смысле. Есть такое понятие, как алкогольная энцефалопатия — это разрушение головного мозга от часто употребляемых доз алкоголя. Сейчас резко увеличилось количество людей, которых мы отправляем на инвалидность до достижения пенсионного возраста. Это и из-за алкогольных полиневритов, когда у людей отказывают руки и ноги. А какие рождаются дети... С ночным недержанием мочи, с заиканием, с отставанием в развитии... Отец, больной алкоголизмом, порождает неполноценное поколение, а женщина — вдвойне и втройне.

— Существует ли сейчас в Беларуси принудительное лечение от алкоголизма?

— В Беларуси законодательство запрещает прибегать к принудительному лечению. Сохранились остатки ЛТП, но туда направляют по линии милиции и "лечат" трудом, что для многих малоэффективно. А женских ЛТП в Беларуси сейчас вообще нет, все закрыли. Я считаю, что это большая ошибка, которую надо исправлять.

— Как вы относитесь к утверждению, что небольшая доза алкоголя в день может быть даже полезна для человеческого организма?

— Существуют определенные методы нормализации и лечения желудочно-кишечного тракта с помощью хорошего вина. Например, в Болгарии, на отдыхе, вино, хорошая еда, свежий воздух — это все вместе оздоравливает человека. Но сто граммов водки никогда не являлись лекарством.

— Как вы относитесь к утверждению, что бывших алкоголиков не бывает?

— Алкоголик однажды — это алкоголик на всю жизнь.

Черная дыра

Алкоголизм можно сравнить с таким вселенским понятием, как черная дыра. Она поглощает в себя все самое лучшее, что есть в человеке: способность думать, любить, жалеть, сопереживать. Без возврата "летят" в черную дыру семья, работа, дружба. У человека, отдавшего все черной алкогольной дыре, остается только больное, слабое, никому не нужное тело, которое требует лишь одного — еще дозу алкоголя. Но и это одинокое никчемное тело алкоголика вскоре будет брошено в эту космическую темноту. А возврата оттуда нет, черная дыра втягивает безвозвратно. У ее края цепляются, карабкаются наверх люди. Их удерживают, тянут на свет их жены, мужья, дети, родители, родственники, друзья. Ценой неимоверных усилий они возвращаются к нормальной жизни. Но не ослабевает вселенское притяжение черной алкогольной дыры. Несколько бутылок — и... черная дыра в любой момент поглотит человека. Талантливого художника, опытного врача, хорошего семьянина, заботливую мать...

Анна СОУСЬ.

Народная Воля

18 ВЕРАСНЯ 1997 г.

Дайджест

Олимпийские игры возвращаются в Афины

Об итогах выборов столицы летней Олимпиады 2004 года рассказывает "Файнэншл Таймс". Как известно, в конкурсе победила столица Греции Афины. Круг замкнулся — Олимпиада возвращается в город, где она была проведена впервые в 1896 году. По мнению автора, можно сказать, что восстановлена справедливость, попранная 8 лет назад, когда проведение Олимпиады 1996 года было поручено Атланте. Газета отмечает также третье место Кейптауна. По мнению автора, его можно считать большим успехом всей Африки.

Берег левый, берег правый — и пошел паром ко дну

400 человек утонули в результате гибели парома к северу от острова Гаити в Карибском море, сообщает "Ассошиэйтед Пресс". По данным береговой охраны Гаити, на судне находилось как минимум 700 человек. Паром следовал из порта Монтруа на остров Гонаив неподалеку от столицы страны Порт-о-Пренса. "Ассошиэйтед Пресс" подчеркивает, что паромы являются основным средством передвижения на Гаити и аварии с ними нередки. Самая крупная катастрофа произошла в феврале 1993 года, когда к югу от острова затонул паром, на борту которого находилось более тысячи человек.

Высказываешь расистские мысли — посиди в тюрьме

Три месяца тюрьмы за расистские высказывания получила мэр расположенного на Лазурном берегу города Витроль Катрин Мегрэ, сообщает "Ассошиэйтед Пресс". Мегрэ является членом праворадикальной партии "Национальный фронт", выступающей за высылку из Франции всех иммигрантов. Прошедшей зимой она дала интервью немецкой газете "Берлинер Цайтунг", в котором назвала иммигрантов "колонизаторами" и проповедовала расовое неравенство. "Национальный фронт" получил 15 процентов голосов на последних парламентских выборах.

Музеи и мультимедиа

Не выходя из дома посетить музей, получить всю необходимую информацию о находящемся перед вами на экране компьютера произведении искусства в его историческом, художественном или научном контексте или же увидеть своими глазами реконструкцию давно разрушенного памятника — все это возможно благодаря соединению различных средств информации, или мультимедиа. Французские музеи все чаще прибегают к помощи новых технологий, позволяющих одновременно открыть музеи для всего мира и привлечь внимание широкой публики к культурному наследию.

"Витруальный" музей — это и интерактивные столбы, заменяющие экскурсовода, на которых дается вся необходимая информация о том или ином произведении искусства; или же различные CD-roms и неисчерпаемые возможности сети "Интернет", которые можно использовать на дому. Этот новый тип музея быстро завоевывает пространство, давая посетителю великолепное орудие познания.

Городок Науки и Техники в парижском парке Ля Виллетт и музей д'Орсэ, только что отпраздновавшие свое десятилетие, стали во Франции пионерами в использовании средств мультимедиа в музейном деле. За ними вслед в этом направлении работают не только парижские и областные музеи изобразительных искусств, но и исторические, этнологические, археологические и политехнические музеи.

Музей Орсэ, отпраздновавший свое десятилетие, дает в "Интернете" на восьмидесяти страницах информацию о своих коллекциях, программу выставок, концертов, конференций и кинофестивалей; пользователи "Интернета" могут положить в электронный почтовый ящик свои пожелания или же заказать те или иные материалы. Совместно с организацией "Объединение французских национальных музеев" (RMN) музей готовит к выпуску новые CD-roms. Один из них (на французском, английском, японском и немецком языках) предлагает "виртуальный визит" по музею. Диск рассказывает о том, как бывший заброшенный вокзал был превращен в музей, об архитектуре здания и о музеографическом выборе. Здесь же даются комментарии к 200 произведениям искусства из коллекций музея.

Другой CD-rom, вышедший под названием "1848—1914. Целая история! Искусство, политика, наука и общество", предлагает панорамный обзор коллекций музея этого периода. Диск предлагает прогулку по четырем маршрутам в хронологической и тематической последовательности, во время которой можно познакомиться с самыми значительными событиями эпохи, с людьми, которые принимали в них участие, а также с крупными дебатами, сотрясавшими тогдашнее общество.

Другой CD-rom "В цирке вместе с Сера" (предназначенный для молодых любителей от 8 лет и страше) в игровой форме знакомит с последней знаменитой картиной главы французского нео-импрессионизма Жоржа Сера (1859—1891). Зритель попадает в мир цирка, он узнает, как изображался цирк в искусстве, начиная с Древнего Египта.

RMN регулярно готовит к выпуску CD-roms по искусству. Самый знаменитый из них — "Лувр, картины и дворец". За два года по всему миру было продано 230 000 экземпляров. Также большим успехом пользуется "Версаль, заговор при дворе короля-Солнца". Из последних новинок можно отметить "Мультимедийный словарь нового и современного искусства", "Искусство средних веков" и "Импрессионисты". Посмотреть же "виртуальную" выставку "Французская живопись эпохи Просвещения" можно, лишь подключившись к "Интернету". Ее уже посетило много пользователей этой сети.

Другое средство передачи информации придумали в Лувре. Там неподалеку от залов античного искусства установлен экран, на котором можно посмотреть интерактивный диск "Парфенон". Он предлагает 60 маршрутов по 15 минут каждый вокруг трех тем: скульптура в Парфеноне, греческая цивилизация, экспонаты Лувра, относящиеся к теме "Парфенон". Однако здесь мы не увидим реконструкции самого памятника, как это было сделано с романским аббатством Клюни в Бургундии, от которого до наших дней дошли лишь развалины. Оно было воссоздано в трех измерениях на экране компьютера благодаря сети "Numeris".

Интересные опыты проводились в Музее изобразительных искусств в Лионе: там был выпущен интерактивный видеодиск "Тот" по египетским коллекциям музея и его версия на CD-rom. В Ренн в течение целого месяца можно было поучаствовать в экскурсии, посвященной единственной картине. Напротив полотна была установлена специальная аппаратура, позволяющая сравнить оригинал с его числовой версией на экране, дающей изображение полотна в мельчайших деталях, не видимых невооруженным глазом. Недостаток такого "визита": эту аппаратуру могло одновременно использовать небольшое число посетителей.

Мультимедиа все глубже проникают в нашу жизнь, что ставит перед музеями вопрос о том, как лучше распространять свою продукцию. Некоторые диски, специально выпущенные RMN к большим экспозициям (как, например, диск "Я, Поль Сезанн"), имели такой успех, что пережили саму выставку. Другие же интерактивные диски, специально подготовленные для Городка Науки (всего 400), вне экспозиции теряют всякий интерес и, следовательно, не рассчитаны на массовое распространение.

Центр им.Ж.Помпиду вскоре закрывает свои двери на ремонт, который продлится два года. По этому случаю музей готовит "виртуальное" представление своих коллекций в "Интернете" и CD-rom.

Œuvres

Niveau Supérieur

VERS LA SALLE: 30 Caillebotte, Whistler

Paris - XIXème

Edouard Manet Le déjeuner sur l'herbe 1863

Récits

Что же касается базы данных "Джоконда" (123 000 карточек с описаниями экспонатов, хранящихся в 60 музеях Франции), с ней можно познакомиться в "Интернете" и на французском минителе.

Клодин КАНЕТТИ.

Калейдоскоп

Дожились — воруют домашних животных

Представители правоохранительных органов Гамбурга сообщили, что самым распространенным происшествием за последнюю неделю стало исчезновение домашних животных. По информации агентства ДПА, несмотря на то, что количество исчезнувших за неделю животных превысило все разумные пределы, полицейские до сих пор не могут ответить на вопрос, куда они деваются и кто в этом виноват. Агентство также сообщает, что, по мнению полиции, в Гамбурге начала действовать новая преступная группировка, использующая животных для каких-то корыстных целей. Специалисты отмечают, что это могут быть как незаконные научные опыты, так и какой-нибудь вид протеста экологов. По данным агентства, это первый в истории страны случай, когда рост преступности не связан напрямую с опасностью для жизни человека.

Кейптаун потеряет статус политической столицы Южной Африки?

"Дэйли Телеграф" комментирует возможные последствия поражения Кейптауна на прошедших на прошлой неделе выборах столицы летней Олимпиады 2004 года и пишет, что теперь этот город может потерять свой статус политической столицы Южной Африки и "занять место на заднем плане". Власти и жители города возлагали на Олимпиаду очень большие надежды. Дело в том, что правительство ЮАР во главе с Африканским национальным конгрессом всерьез хочет перевести парламент из Кейптауна в Преторию, где находится резиденция президента и правительства. Мотивируется это тем, что чересчур накладно иметь две столицы, расположенные на разных концах страны. Автор материала полагает, что на самом деле руководители страны не чувствуют себя в Кейптауне как в африканском городе. Правда, есть и оптимисты. Они убеждены, что из политической столицы Кейптаун может стать чем-то вроде африканского Сан-Франциско — города искусства и гомосексуалистов, пишет "Дэйли Телеграф".

Восточные немцы никак не научатся у своих западных соотечественников

Газета "Джермани Лайв" продолжает публиковать материалы, посвященные экономическому развитию Германии. По мнению газеты, западная и восточная части страны еще долгое время будут находиться на разных уровнях развития. Причину этого газета видит в том, что граждане бывшей ГДР до сих пор не обрели западного мышления и не могут привыкнуть к экономному образу жизни. В качестве примера газета приводит статистические данные, согласно которым восточные немцы тратят на свое здоровье гораздо больше денег, чем их западные соотечественники. При этом, отмечает газета, траты совершенно не разумны и могли бы быть сокращены как минимум на 20—30 процентов. Помимо вреда своему бюджету, пишет газета, восточные немцы почти привели к банкротству страховые компании восточной Германии, которые выплачивают им огромные компенсации.

Это не шуточки — в день умирает 25 тысяч детей

Пять миллионов детей во всем мире можно было бы спасти ежегодно, если бы медицинский персонал имел более высокую квалификацию и умел лечить элементарные распространенные заболевания. По информации газеты "Винер Штандарт", с таким заявлением выступили на днях представители Всемирной организации здравоохранения. Газета приводит данные медиков, согласно которым двадцать пять тысяч детей в день умирают ежедневно от таких болезней, как воспаление легких, малярия и свинка. При надлежащем уходе и лечении, отмечает газета, большинство из них могло бы выздороветь в течение непродолжительного времени. По данным газеты, специалисты Всемирной организации здравоохранения намерены развернуть специальную программу обучения медперсонала в развивающихся странах. По их мнению, это поможет свести количество подобных жертв до минимума.

Азия больше любит сотовые телефоны, чем Северная Америка

Азиатско-Тихоокеанский регион стал крупнейшим рынком сотовой связи, пишет "Хиндустан Таймс" со ссылкой на доклад лондонской фирмы "Баскервиль Коммюникейшнз". В регионе насчитывается почти 54 миллиона владельцев сотовых телефонов, причем 12 миллионов из них появились лишь за последние полгода. Азия оставила позади лидировавшую до сих пор Северную Америку. Что касается отдельных стран, то здесь лидируют Япония и Китай, где имеются соответственно 23 и 10 миллионов клиентов. Самые низкие цены на услуги сотовой связи в Сингапуре, Гонконге и Индии, что стимулирует быстрый рост сети в этих странах, пишет "Хиндустан Таймс".

В демилитаризованной зоне убивают...

Солдат северокорейской армии был застрелен в демилитаризованной зоне, сообщает "Ассошиэйтед Пресс". Южнокорейские военнослужащие обнаружили его неподалеку от своего поста на границе зоны, когда он изготовился для стрельбы, и обстреляли из автоматического оружия. Инцидент расследуется комиссией ООН по наблюдению за соблюдением перемирия. Это второй вооруженный инцидент в демилитаризованной зоне за последние два месяца. Граница между двумя Кореями считается самой охраняемой в мире, напоминает "Ассошиэйтед Пресс". По обе ее стороны с момента окончания войны 50—53-го годов дислоцируются более двух миллионов солдат. КНДР и Южная Корея формально находятся в состоянии войны.

Подготовила Светлана РОСТОВА.

В.Жириновский посвящен в рыцари и стал князем

Время от времени российские политики в поисках популярности ходят в народ, а иногда — и в высший свет.

Как сообщило не так давно агентство новостей БНС со ссылкой на информацию российского "Интерфакса", лидер российской Либерально-демократической партии Владимир Жириновский посвящен в рыцари ордена Лучезарной звезды. Он удостоен титула князя.

По данным пресс-службы ЛДПР, посвящение состоялось во время встречи В.Жириновского с представителями древнейших российских дворянских родов — князьями Голицыным и Куракиным.

Князь В.Жириновский бывает и на фермах.

Фото Рейтер.

Самая дорогая стриптизерша всех времен и народов Д.Мур

На экранах многих стран появилась нашумевшая американская лента "Стриптиз". А нашумела она благодаря исполнительнице главной роли — Деми Мур.

За свою роль танцовщицы ночного бара, ранее служившей секретаршей в ФБР, актриса получила на сегодняшний день самый крупный гонорар — 12,5 млн. долларов. Народу страсть как хочется знать, действительно ли Деми Мур того стоит...

Очаровательная Деми Мур.

Апавяданне

Васіль БЫКАЎ

Народныя мсціўцы

З поля да вёскі можна было ісці па сцежцы, уздоўж кукурузы, каб затым на аселіцы завярнуць да хаты. Але той шлях цяпер здаўся задоўгі, і Іван па мянушцы Снайпер рашуча павярнуў на палетак. Тым болей, што кукуруза тут выдалася дохлая, да калена даўгалыгаму Івану, як, зрэшты, і ўсюды ў іхнім калгасе. Апроч хіба шнурка пад борам, уздоўж бальшака ў раён. Але пра той шнурок дужа дбалі і старшыня, і брыгадзіры, — то быў шнур напаказ для начальства, якое з вясны сноўдала па раёне з найбольшым цяперашнім клопатам — пра кукурузу. Ні пра жыта, ні пра ярыну, ні пра бульбу так не дбалі, як пра гэтую кукурузу, якая, аднак, упарта не хацела радзіць на тутэйшых клятых падзолах.

Пра кукурузу дбалі, але скаціну кармілі ўсё ж сенам, хоць назапасіць яго на зіму было няпроста. Найперш не было дзе, усё паўзорвалі пад пасевы, засталіся хіба што балацявіны ды хмызнякі. Зранку Іван Снайпер касіў сваю пайку ў кустах між пнёў і алешніку, ды між пнёў не шмат накосіш, хіба на пару-другую рэзгінаў і ўсё. Адно што — намахаешся касой да болю ў плячах. А тут, як на ліха, скончылася курыва, і Іван Снайпер ледзьве датрываў да вечара. Як сонца пахілілася да лесу, плюнуў на тую нехуцавую пайку і з касой на плячы рушыў дадому. Памятаў, недзе ў кухвайцы павінен застацца распачаты пачак "Прымы".

Шоргаючы гумавікамі ў нізкарослай кукурузе, ён кіраваў цераз палетак наўкось і думаў, што кукуруза наўрад ці акрые да восені, каб хоць было што скасіць на сілас. Зрэшты, на гэтым падзоле не надта расло і ў ранейшыя, дакалгасныя гады. Іван Снайпер памятаў, як колісь бурчэў бацька, возячы сюды гной вясною: колькі яго ні вазі, ураджаю не будзе. Такая зямля. Непадалёк за кукурузным палеткам быў іхні надзел, на якім падлетак Іван упершыню сціснуў у даланях выслізганыя ручкі плуга і правёў сваю першую баразну. Увогуле скупы на пахвалу бацька тады шчыра пахваліў сына, сказаў: будзе гаспадар, ёсць на каго пакінуць зямлю. Аж гаспадара з Івана не выйшла, выйшаў снайпер, а зямля засталася нікому не патрэбнай, зрэшты таксама, як і яе былы гаспадар. Бацьку ўзялі ранняй вясной, а старэйшаму ў сям'і Івану найперш стала патрэбнай не скалектывізаваная зямля, а дровы, каб маці магла зварыць бульбу для траіх зграладалых братоў і сястры, якія зранку сядзелі на астылай печы. І ён з сякерай за дзягай ішоў у кустоўе, сек алешыны і па снезе цягаў іх на дрывотню, каб насекчы дроў і напаліць у хаце. Пра бацьку наогул стараўся не ўспамінаць, аж покуль яго не паклікалі ў раён і не ўручылі паперку пра рэабілітацыю "за адсутнасцю складу злачынства". Яшчэ праз год у райфо ён атрымаў 650 рублёў — за смерць бацькі, якая, як было напісана ў паперцы, наступіла ў сорак другім годзе "ад язвы страўніка". За тыя грошы Іван Снайпер купіў новую кухвайку і бутэльку "маскоўскай". Каб памянуць бацьку.

З аселіцы ён пералез цераз жардзіну ў плоце і апынуўся на сваім агародзе. Перш чым выправіцца па баразне далей, звыкла павёў адным вокам да хляўка — ці няма дзе курэй. Другога вока не меў, замест выбітага асколкам пасля вайны ў шпіталі ўставілі шкляное. Але шкляное Іван Снайпер не пападаў і ўстаўляў яго хіба як куды ехаў — у раён ці да доктара на інвалідную камісію, куды спраўна выклікалі штогод. Каля дома абыходзіўся сваім апошнім, да якога прызвычаіўся за гады і бачыў ім адным не горш, чым некаторыя двума. Хоць бы і цяпер лёгка прыкмеціў жонку Стасю, якая, сагнуўшыся, стаяла ў бурачніку. Угледзеўшы яго, выпрасталася, хвіліну паўзіралася, пакуль ён падышоў бліжэй. Мусіць, не разумела, чаму ён так рана, калі ўсе іншыя мужыкі яшчэ шчыравалі на пайках.

— Што, ці скасіў?

— А нягож табе пакінуў?

— Усё?

— А што там касіць? Ацяробкі...

Жонка змоўчала, мабыць, не надта яму верачы. Але ён не стаў яе пераконваць, моўчкі павесіў касу на вугал і пайшоў у сенцы, дзе на шуле вісела яго новая кухвайка. Ён паляпаў па кішэнях, але там было пуста, і тады ён успомніў, што два дні таму той пачак яны дакурылі ў Воўчым лагу, як выпівалі з Ляплеўскім. З нагоды... Іван Снайпер ужо не памятаў, з якой нагоды была тая п'янка, бо п'янак розных з вясны здаралася ў іх нямала. Але ён памятаў, што апроч Ляплеўскага, там былі яшчэ маладзшы Цыпрукоў зяць, міліцыянер з раёна, а пасля набрыў абавязковы ў такой справе Дубчык. Добра пагудзелі тады, ледзь дабрылі да аселіцы, як ужо прыгналі з пашы кароў.

Ад няўдачы з курывам злосна стала на душы ў Івана Снайпера, а тут яшчэ пачала церціся аб ягоныя гумавікі маладая кошачка, нешта замяўкала, і Іван са злосці паддаў ёй у бок, хай не вярэдзіць душу чалавеку, у якога няма чаго закурыць. На падворку прыслухаўся. Праз дзве хаты адсюль чуваць быў мерны жалезны стукат: гэта цягавіты Саўчанка адбіваў на бабцы касу, рыхтаваўся да заўтрашняе касьбы. Але заўтра мелася быць нядзеля, і ўжо ён, Іван Снайпер, заўтра касіць не пойдзе. Хіба — з пaўдня, паверне тыя ацяробкі, каб лепш падсыхалі ў кустах. Саўчанка ж, ведама, будзе шчыраваць і заўтра, як і кожнага дня. Гэта такі ўжо чалавек. Што значыць з сям'і падкулачнікаў. Ужо ў яго, напэўна, будзе што закурыць, падумаў Іван Снайпер і саступіў з нізкіх прыступкаў ганка. За парканам на агародзе зноў выпрасталася яго дзябёлая жонка.

— Гэта чуеш, да Касатага Вусаў прыехаў, — лагаднейшым, чым раней, голасам паведаміла яна.

— Вусаў?

— Ну, Вусаў. Той самы!

— Да Касатага?

— А нягож...

"Во гэта навіна", — падумаў Іван Снайпер. Старэйшыя вяскоўцы гэтага Вусава памяталі ўсе гады да вайны і пасля, але ніхто дагэтуль нідзе не чуў і не бачыў яго. Спакваля пачалі на яго забывацца, думалі: прапаў за вайну, як тады паприпадала нямала. Меркавалі, што туды яму і дарога. Ніхто ніколі не памянуў яго добрым словам, так ён насаліў тут за тыя некалькі гадоў, што ажыццяўляў класавую барацьбу і рэпрэсіі ў іхнім Богам праклятым раёне. А ён, глядзі ты, — аказваецца, жывы, здаровы і нават прыехаў да свайго сябрука — сувязнога Касатага. Але да каго ж яшчэ мог ён наведацца?..

— Надвячоркам Манька Валодзева бачыла, як з аўтобуса цераз аселіцу ішоў. Агародамі. Мусіць, каб не пазналі. Спраўны такі, у капелюшы.

— Мабыць, баіца, аднак...

Узварушаны той навіной Іван Снайпер памалу пабрыў залепанай каровінымі лепяхамі вуліцай да хаты Саўчанкі. Ён аж забыўся на сваю патрэбу, калі ступіў у расчыненыя варотцы яго сядзібы. Саўчанка, мажны, шыракагруды дзядзька з сівою чупрынаю на галаве, у белай расшпіленай сарочцы, скончыўшы адбіваць касу, прыладжваў яе да касавільня.

— Чуў? — запытаў ад варотцаў Іван Снайпер. — Вусаў прыехаў.

З выгляду быццам абыякавы да ягоных слоў Саўчанка падняў касу, памацаў, ці не кратаецца на касавільне. Каса не кратапася.

— Прыехаў, ага, — пацвердзіў ён спакойна.

— Да Касатага?

— Да Касатага.

— І што яму трэба?

— Значыць, штось трэба, — ухіліўся ад адказу Саўчанка. Але, мусіць, ён таксама не шмат што ведаў. Хоць калі б і ведаў, ад гэтага чалавека не шмат можна было дазнацца.

— Закурыць у цябе ці ёсць?

Вялікай рукой Саўчанка моўчкі вышчаміў з цеснай кішэні штаноў пакамечаны цыгарэтны пачак, даў суседу, пасля ўзяў адну цыгарэту сам.

— Дык гэта што ж атрымліваецца? — закурыўшы, не мог чагосьці даўмецца Іван Снайпер. — Па-новаму пачынаецца, ці як?

— Можа, і па-новаму.

Саўчанка быў старэйшы за Івана і ў адрозненне ад яго негаваркі і стрыманы ў пачуццях. На тое былі свае прычыны: толькі якіх-небудзь пяць гадоў назад ён прыехаў з Сібіры, з ссылкі, у якой адбухаў ці не дваццаць пяць год. Паехаў некалі маладым мальцам з бацькамі-падкулачнікамі, а вярнуўся сівым і старым. Паводзіў сябе ціхмяна, мабыць, не адчуваючы раўнёй з астатнімі калгаснікамі, хоць бы во і з гэтым Іванам. Гэты так загераізаваўся ў вайну, што гатовы быў забыцца на сваё бацькоўскае прозвішча Ярашэвіч і ахвотна адгукаўся на мянушку Снайпер. Але лацно Івану, ён і праўда прайшоў агонь і ваду ў партызанцы і хоць славы там агораў не шмат, затое языку цяпер даваў волю. Не тое, што Саўчанка, нядаўні ссыльны падкулачнік, які на старасці год захацеў дажываць свой век у родным кутку. Тут трэба было раз і назаўжды забыцца на свае крыўды. Калі б яны забываліся.

— Я яму пакажу, сволачы, такую яго маць! — вылаяўся Іван Снайпер, кіруючы з падворка.

На вуліцы, аднак, ён спыніўся, яшчэ не маючы рашучасці рэалізаваць сваю злосць. Патаптаўшыся ля плоту, успомніў, што ёсць яшчэ чалавек, якому варта пачуць тую навіну пра Вусава, гэта — Ляплеўскі, настаўнік, што рабіў у раёне і прыехаў цяпер у касьбу памагчы маці. Тая жыла на краі вёскі, ля сажалкі, і Іван Снайпер рашуча скіраваў туды. Каб хоць параіцца, аслабаніць з душы тое, што пачало распіраць яго ад застарэлае крыўды. Калісьці той энкавэдэшнік перасаджаў палавіну вёскі. То быў чужынец, аднекуль прыезджы ў іхні раён і ў іхняе вёсцы займеў сабе вернага памочніка з мясцовых — Касатага, з якім і саджалі, пачынаючы з трыццаць трэцяга. Але асабліва пашчыравалі яны ў трыццаць сёмым, калі загрэблі і старога Іванавага бацьку. На ўласнага стукача Касатага ў вяскоўцаў злосці ўжо не было, яна ўся перагарэла за гады, калі гэтага недалэнгу таксама загрэблі, хаця і апошнім у тую пару — на заедак. Праўда, таму ўсё ж неяк пашэнціла вярнуцца пасля вайны з нажытымі ў лагеры сухотамі і таксама рэабілітаваным, як ягоныя ахвяры, што без следу пазнікалі ў лагерах і турмах. Цяпер ён жыў-дажываў са старой бабай у старым дамку, апусцелым ад дзяцей і сямейнікаў, якіх некалі было ў яго многа. Але сямейнікі параз'язджаліся хто куды, бо жыць з такім бацькам было не надта каб зручна, асабліва апошнім часам. Людзям Касаты казаў, што на супрацоўніцтва з органамі яго змусіў усё той жа Вусаў, бо Касаты меў грашок яшчэ з часоў рэвалюцыі, калі, будучы ў войску, пацікавіўся палітыкай і разы два наведаў партыйныя сходкі левых эсэраў. Тая цікаўнасць дорага каштавала салдату, ды і ці толькі яму аднаму.

На незагароджаным ад вуліцы падворку Ляплеўскага нікога не было відаць, але на паркане каля сенцаў віселі поруч дзве касы з блішчастымі лёзамі, згледзеўшы якія, Іван Снайпер зразумеў, што гаспадар дома. І яшчэ нехта апроч, які, мяркуючы па ўсім, памагаў яму на касьбе. Іван Снайпер паціху перайшоў зарослы лапухамі падворак, зайшоў па той бок хаты і адразу ўбачыў двух мужыкоў. Пад глухой сцяной ля старой разгалістай грушыны быў змайстраваны невялічкі столік з лаўкай, за якім цяпер сядзеў маладжавы, хаця ўжо лысы Ляплеўскі і ягоны госць Дубчык. Гэты, апошні, быў дужа падобны на дачасна састарэлага хлопчыка з худой шыяй і зморшчаным, бы печаны яблык, тварыкам. Абодва моўчкі ўтаропіліся ў нечаканага заходжага. На засланым газецінай стале валяліся калівы сарванай з градкі цыбулі і стаялі дзве шклянкі. Бутэльку, ведома, яны засцярожліва паспелі прыхінуць у траву побач, што, аднак, адразу згледзеў Іван Снайпер.

— П'ем! — замест прывітання строга канстатаваў ён.

— А што — нельга? — з выклікам азваўся Ляплеўскі. У ягоным паглядзе, аднак, мільгануў цень занепакоенасці — ці мала што? Усё ж Ляплеўскі нядаўна ўступіў у партыю, чаго дамагаўся шмат гадоў, як, зрэшты, і Іван Снайпер, таму з'явілася падстава асцерагацца. — І табе можам наліць. Дубчык, дай шклянку.

Дубчык, нешта жуючы поўным ротам, не адразу пасунуў сваю пустую шклянку, у якую Ляплеўскі ашчадна адмерыў роўна палову. Затым трохі плюхнуў у сваю.

— Во дакасілі, дык надумалі адмеціць, — сціпла патлумачыў гаспадар.

Іван Снайпер моўчкі выпіў тыя паўшклянкі — адным спраўным глытком, заядаць нічым не стаў, узяў са стала пачак "Прымы". Зацягнуўшыся пару разоў, расслаблена апусціўся на вузлаватыя карані грушы, што вытыркаліся з зямлі.

— А вы ведаеце, хто да Касатага прыехаў?

— Ну, а хто? Пляменнікі? У яго ж у Оршы племяшы жывуць, — спакойна зазначыў гаспадар, таксама закурваючы.

— Пляменнікі!.. Вусаў, во хто прыехаў. Той самы. Чэкісты НКВД. Які тваёго брата змыліў. І тваіх, Дубчык. А то — пляменнікі...

За столікам ураз знерухомелі, змоўклі, Ляплеўскі на момант нібы праглынуў язык, а Дубчык нават перастаў жаваць.

— Гэта што ж яму трэба? — вымавіў нарэшце Ляплеўскі.

— А во нешта трэба. Можа, у свой час не дабраў?

— Дык не дабраў. Мы ж во засталіся.

— Мы дык засталіся. А колькі не засталося? У мяне — бацька. У цябе брат. Такі слаўны дзяцюк быў, граматны чалавек, усё вучыўся, вучыўся. І парцейны. У яго вунь, — Снайпер кіўнуў на Дубчыка, які амаль са спалохам на дзіцячым твары нерухома сядзеў, адхінуўшыся да бёрнаў сцяны. — У яго во, лічы, уся сям'я ляснула.

— Бацька, — тонкім голасам сціпла ўдакладніў Дубчык.

— Бацьку ўзялі. А матка памерла. Чаму памерла — не знаеш? Бо надарвалася, адна з кучай малых. Ты во добра — старэйшы. А трое малых тваіх дзе?

— Пад крыжамі...

— Во, пад крыжамі. Бо з голаду дайшлі. Помню, як жабравалі. Малыя. Па вёсках. Праўда, мадым хоць давалі...

— Жабравалі, — паныла пагадзіўся Дубчык.

— Дык рэабіліціравалі, — уставіў свае Ляплеўскі і завучана бадзёрым тонам дадаў як усім вядомае: — Парція дапусціла памылкі, яна іх і выправіла.

— Што? Выправіла? — настырчыўся Іван Снайпер. — Па шэсцьсот пяцьдзесят рублёў заплаціла? За чалавечую душу. Гэта кампенсацыя?

— Гэта — адчэпнае, — ціха ўдакладніў Ляплеўскі.

— Вот іменна — адчэпнае. Каб адчапіцца ад людзей.

— Але ж ты ўзяў? І ён во ўзяў, — кіўнуў Ляплеўскі на змарнелага пад сцяной суседа.

— А то — не ўзяць? Ты б не ўзяў?

— Мне не плацілі. За брата не паложана, — сказаў Ляплеўскі.

— А я ўзяў. Бо паложана. Па закону. Я на тыя грошы кухвайку купіў.

— Ты купіў кухвайку, а Дубчык — паўлітру.

— Не, тры бутэлькі купіў.

— Ну во, аж тры бутэлькі. І ўсё прапілі. Дык ці варта было плаціць такую кампенсацыю. Вы ж усё роўна ў райфо вярнулі. І кухвайку прап'еш, — сказаў ён і коратка задаволена рагатнуў, пазіраючы на Івана Снайпера, які ніякавата ёрзаў на мулкіх каранях.

— А што, болей няма? — іншым тонам папытаўся той пасля нядоўгае паўзы.

— Не, болей няма. Скончылася, — паказаў гаспадар пустую бутэльку. — Хіба ў Дубчыка...

— Была ў сабакі хата! — безнадзейна заключыў Іван Снайпер. — Пайду да Бараніхі схаджу.

У Бараніхі павінна штось быць — ці якая бутэлька самагонкі, ці хоць бы кіслага балгарскага віна, якое нікому не падабаецца, бо слабое і добра не вып'еш. Але, калі не было іншага, пілі, хіба толькі меней. Бо, як казалі, віно — не гарэлка, многа не вып'еш.

— Дык нам чакаць ці што? — папытаўся Ляплеўскі.

— Чакайце, — няпэўна азваўся Іван Снайпер ужо з панадворку.

Ляплеўскі з Дубчыкам засталіся, дзе сядзелі. Абодва курылі і, не маючы вялікай ахвоты размаўляць, думалі кожны на свой лад. Ляплеўскі, хоць і не быў ад прыроды маўчун, але даўно адарваны ад вёскі, з вяскоўцамі размаўляў мала. Па-першае, шмат з кім тое было нецікава, а па-другое, ён ужо напярод ведаў, што ад каго пачуе. Выключэнне рабіў хіба што за сталом ці за бутэлькай. Іншая справа выпіць. Але шкада, што выпіваць нельга было моўчкі, прыходзілася гаварыць, што заўжды было небяспечна, асабліва ў вялікіх кампаніях. Ды і сам-насам таксама, бо не было ніякай гарантыі, што сабутэльнік — не падасланы сексот. Вось трохі выпілі з маўчуном Дубчыкам, але набрыў гэты балбатун Іван Снайпер, і Ляплеўскі адчуваў: цяпер пачнецца надоўга. Хаця цяпер яго трымала тут не так жаданне дабавіць, не Іван Снайпер, як навіна, якую той толькі што прынёс. Каб на цвярозую галаву, можа б усё сталася інакш, а на хмельную Ляплеўскі рабіўся надта чуллівы: старыя крыўды нечакана ажывалі ў ягоных пачуццях і рабіліся амаль неадольнымі. Цяпер ён з трывогай думаў пра Вусава. Найперш — глядзі ты, не баіцца нічога, калі ў такую пару завітаў на месца выкрытага свайго злачынства, якое скрозь асуджана і людзьмі, і ўладай. На што разлічвае чалавек, якога тут дзесяткі гадоў праклiналі вяскоўцы, які пакалечыў жыцці шмат якіх сем'яў, панішчыў нямала людзей.

Ляплеўскі ўсё жыццё перажываў за старэйшага брата Сяргея, які першы з сям'і некалі выбіўся ў людзі і цягнуў за сабой астатніх. Яго пасля школы ўладкаваў у настаўніцкі інстытут у Оршы, дзе рабіў сам, узяў на кватэру ў сваю каморку ў чыгуначным бараку, карміў, апранаў і выхоўваў. Выхоўваў, вядома ж, у камуністычным духу, як і належала свядомаму камуністу-выкладчыку. Вучыцца было нялёгка, не хапала ні харчоў, ні часу, і Сяргей кожны раз, як выходзіла якая пастанова ЦК партыі, раіў брату яе прачытаць, адказваў, якую скарыстаць дадатковую літаратуру. І ўсё прывучаў выступаць на сходах, быць актыўным камсамольцам, не ашывацца па закутках, ініцыятыўна і смела паводзіць сябе з сябрамі, не губляючы, аднак, класавай пільнасці. Тое не надта давалася ціхмянаму малодшаму Ляплеўскаму, але ён стараўся. У інстытуце быў членам бюро камітэта камсамола, агітатарам, здаў нормы на значкі ГТО, ГСО, "Варашылаўскі стралок". Разы два яго ўжо выклікалі на бяседу ў органы, здаецца. Мелі штось на ўвазе. Штось, аднак, добрае, нават прыемнае для ягонага лёсу. І ён чакаў.

Але ўсё рухнула аднойчы паўночнай парой. Толькі ён заснуў, зморany канспектамі "Кароткага курса ВКП/б/", як у шыбіну пастукалі. Сяргея не было дома, якраз за дзень да таго паехаў на вёску памагчы маці нарыхтаваць дроў, ну і прыхапіць сёе-тое з харчу для двух гарадскіх сыноў. Ляплеўскі адчыніў, у каморку ўвалілася чалавек шэсць энкавэдэшнікаў, паднялі Сяргееву жонку з грудным дзіцём, запатрабавалі гаспадара. Хлопец сказаў, што выкладчыка Ляплеўскага няма дома. "Где он, говори быстро!" — загадаў галоўны чэкіст з кароткімі вусікамі пад носам-бульбінай. Некалькі часу Ляплеўскі вагаўся, згадваючы, казаць праўду ці схлусіць. Але не стрываў і сказаў, як было, што брат у вёсцы. На вёсцы тае начы яго і ўзялі. Але ўжо не той з вусікамі, а мясцовы ўпаўнаважаны, мардаты бязвусы Вусаў.

Шэраг гадоў да вайны і пасля Ляплеўскі каяўся, што сказаў праўду, можа, трэба было пасласць іх у Віцебск ці ў Менск, — хай бы шукалі, трацілі час. А самому як-небудзь папярэдзіць брата, можа б, і ўратаваўся, калі б з'ехаў куды далей. Як гэта некаторыя рабілі тады. Але што было б самому, калі б тое яго ашуканства раскрылася? І без таго клопату яму хапала, часам ён ажно зайздросціў брату, бо той знік невядома дзе; калі жыў, дык, мабыць, яго кармілі. А як было жыць яму — выключанаму з інстытута, без жылля, без прапіскі, без працы. Добра яшчэ, што пасля некалькіх месяцаў бадзяння па падстрэшшах і ў садках у знаёмых, уладкаваўся на чыгунку пуцявым рабочым, атрымаў карткі і нейкі заробак, які даў яму магчымасць датрываць да вайны. У вайну трапіў у акупацыю, ледзьве не памёр ад тыфусу ў роднай вёсцы, пасля яго загрэблі ў Германію на Рурскія шахты... А пасля вайны? Вербаваўся ў Карэла-Фінскую, вучыўся завочна і толькі тры гады таму выбіўся ў настаўнікі.

А летась нават прынялі ў партыю.

Ляплеўскі ўстаў ад століка, усё курачы, падышоў да плота. Сонца ўжо закацілася за лес, з алешніку за бульбяным палеткам насоўваўся вечаровы прыцемак, мацней запахла бульбоўнікам, прыемна павеяла дымком з суседняга коміна. Плечы ў лёгкай сарочцы ўжо ахінала вільготная свежасць. Трэба было схадзіць у хату ды надзець пінжак, але гаспадар бавіў час, чакаў пасланца па дабаўку. Дубчык у заношанай шэрай світцы таксама цярпліва чакаў, падпіраючы худымі плячмі яшчэ цеплаватыя бёрны сцяны.

— Дубчык, у цябе хоць з радні хто застаўся?

— Ды няма нікога.

— А сястра старэйшая? Клаўдзяй, здаецца, звалі?

— Дык памерла.

— А малодшая?

— Тожа памерла.

— А Кандрусёва старэйшы сын. Ён жа табе дваюрадным братам даводзіўся?

— Таго ў вайну забілі.

— Дык што ж ты — адзін?

— Ну, — ціха азваўся Дубчык.

Дубчык і сапраўды жыў бабылём, адзін у старой хаце, скаціны ніякай не меў, не трымаў нават курыцы, рабіў у калгасе па спецыяльнасці "куды пашлюць", еў, дзе што дадуць. Піў, колькі нальюць, паводзіў сябе ціхмяна і непрыкметна. Калі дзе перабіраў, дык там і засынаў — хоць на лаўцы ў хаце, хоць пад кустом у полі. Мужыкі яго недалюблівалі за недарослась, а болей за схільнасць да дармаўшчыны — у курыве ці ў выпіўцы; бабы ж нават любілі — за безадмоўнасць. Калі дзе што трэба было з мужчынскае працы — напілаваць дроў, узлезці на страху да коміна ці выкапаць магілу нябожчыку, найперш клікалі Дубчыка. І той рабіў. Пра плату не пытаўся ніколі, ды яму рэдка і плацілі, — звычайна давалі на бутэльку ці самую бутэльку, якую Дубчык тут жа і выпіваў — з выпадковым сабутэльнікам. Але і сам пры выпадку не пудлаваў, калі ў каго паспявала выпіўка. На тое ён меў адмысловы нюх і не ўпускаў свайго ніколі.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

Народная Воля
18 ВЕРАСНЯ 1997 г.

Апавяданне

Народныя мсціўцы

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

Праз якіх паўгадзіны на падворку паявіўся Іван Снайпер, за ім нетаропка ступаў Саўчанка, які моўчкі дастаў з кішанёў пінжака дзве паўлітры, з важнасцю паставіў на стол.

— Ого! — міжволі вырвалася ў гаспадара.

— Вось табе і ого! — передражніў Іван Снайпер. — Дубчык, а ну давай нарві цыбулі. І гэта — хлеба! Што ў цябе, вучыцель, хлеба няма?

— Хлеб ёсць. Зараз...

— Дык налівай!

Пакуль гаспадар хадзіў у хату, шукаў хлеб і надзяваў пінжак, Іван Снайпер з Саўчанкам налілі па шклянцы і выпілі. Дубчык тым часам нарваў побач на гародзе ладны пук цыбулі. Затым настала іхняя з гаспадаром чарга выпіць з тых самых шклянак. У бутэльцы засталося няшмат.

Выпіць балазе было і стоячы, але, каб курыць, мабыць, трэба было сесці. На гэты раз за столікам уладкаваліся Іван Снайпер з Саўчанкам, гаспадар прымасціўся пад грушай, а Дубчык на водшыбе ля вугла, на краі падмурку. Ён не курыў і ў гутарцы амаль не ўдзельнічаў. Так, калі запытаюць, адкажа. Але цяпер у яго ні пра што не пыталіся, трое дбалі аб сваім, і Іван Снайпер усё не мог супакоіцца.

— Прыехаў, падлюга! Думае, тут пра яго забыліся. Не, яму, падле, таго не дарую...

— А што ты яму зробіш? — спакойна запытаўся Ляплеўскі. — Солі на хвост насыплеш?

— Ды ўжо адпомшчу, сабаку.

— Як? У газетку напішаш? — з'едліва дапытваўся Ляплеўскі. — Вунь адзін напісаў, дык з партыі выключылі. За паклёп!

— Не, я пісаць не буду! Я яго заб'ю! — нечакана для сябе вырашыў Іван Снайпер. — А што? Што так глядзіце?

— Такі рашучы. Глядзі, каб штаны не ўпалі.

— А і праўда, — стрымана азваўся Саўчанка. — Такому адпомсціць — не грэх. Было ў Сібіры, аднаго вертухая да кедра ў тайзе прывязалі. Праз месяц знайшлі — адзін шкілет. Камары заелі.

—Ага, то ў Сібіры! —з зайздрасцю вымавіў Іван Снайпер. — А тут дзе прывяжаш? Свае ж і адвяжуць. Каторыя сексоты.

— Не ўсе ж сексоты, — ціха зазначыў Ляплеўскі.

— Хапае. І ў нас таксама.

Ляплеўскі не запярэчыў, толькі прыслухаўся, каб зразумець. На што намякае? Ляплеўскі заўжды быў чуйны да нават малога намёку такога кшталту, бо за намёкам магла быць небяспека ці яе блізкі сігнал. Тое, што некалі пасобіла яму ў жыцці, дало магчымасць скончыць інстытут і нават уступіць у партыю, цяпер вельмі проста магло ўсё спляжыць. Настала іншая пара, пачалася новая палітыка і невядома яшчэ, як там, наверсе, паставяцца да інстытута сексотаў. Могуць тайна аддзячыць, а могуць і адкрыта спагнаць. У кожным з гэтых выпадкаў было няпэўна і неспакойна, гняло і выклікала трывогу. Нарабіў гэты дурань Хрушчоў вэрхалу не толькі з кукурузай...

Спакваля зусім звечарэла. Густаваты прыцемак праглынуў ужо агарод і падворак, накрыў дрэвы і дахі. Усё наваколо сціхла, стаілася насустрач летняй кароткай ночы. Толькі пад грушынай за хатай чулася стрыманая гамана падпітых людзей ды мільгалі ў змроку чырвоныя агенькі іх цыгарэт. Адзін, выгнуўшы крутую дугу, знік у гародзе за плотам. Іван Снайпер са злосным мацюгом вырашыў:

— Годзе піць! Мальцы мы ці засранцы! Гайда помсціць!

— Яшчэ ж бутэлька засталася, — напомніў Ляплеўскі.

— Тады налівай! Але па апошняй. Вунь Дубчыку, а то ён мала выпіў.

— Ды выпіў я. Можа, годзе? — няпэўна азваўся Дубчык, аднак, пасоўваючыся бліжэй да стала.

— Выпі. І ты, сусед, выпі, — запрапанаваў Іван Снайпер Саўчанку. — Там, брат, сіла спатрэбіцца.

— Ад гарэлкі сіла? — усумніўся Саўчанка.

— А ты думаеш — не? Выпіўшы заўжды дужэй цвярозага. Навука гаворыць, чытаў.

— Але ноччу нядобра. Нібы бандыты, — сказаў Ляплеўскі. Яму, пэўна, не надта хацелася лезці ў даволі сумніўную справу, ды ён не мог устаяць ад напору Івана Снайпера.

— Нам, значыць, па начы нельга? Ага? А ім дык было лацвей. Заўжды ноччу шчыравалі, каб сведкаў не было. Я ж памятаю, мне ішоў пятнаццаты год. Прыехалі трох: гэты Вусаў і з ім яшчэ два міліцыянты. Касаты — за панятога. Паднялі ўсіх апоўначы, толькі заснулі. Бацька якраз пастаўкі вазіў на станцыю, прыехаў азяблы, зморaны, толькі чуні разуў, анучы ля грубкі развесіў. Уставай, ты арыштаваны. І вобыск. Усё перавярнулі, у дзежку з капустай шампалом шпыралі — контррэвалюцыю мацалі. Польскі шпіён! А я, панімаеш, не дужа і спалохаўся, бо ведаю ж: не шпіён, мяне яны не возьмуць. Чаму так думаў, дурань безгаловы? Вунь жа вас, Саўчанка, усіх пабралі, табе ж таксама было няшмат год...

— Дык то ж у трыццаць трэцім, — азваўся з-за століка Саўчанка. — На ссылку ўсіх бралі: і старых, і малых.

— А я скуль ведаў: на ссылку ці на расстрэл? Сядзеў з рабятамі ў запеччы, каб вобыску не мяшаць, а бацьку яны ля парога з узнятымі рукамі пад вінтоўкай трымалі. Бачу, гэты Вусаў выцягвае з куфэрка маю будзёнаўку з чырвонай зоркай. Скажу вам, неяк увосень бацька прывёз з кірмашу, дужа яна мне падабалася, тая будзёнаўка з маленькімі такімі гузічкамі таксама з зорачкамі. Я ж змалку да вайсковага прыхільнасць меў, шкада, праз калецтва не давялося нават да сяржанта выслужыцца.

— Во чаму ты так гімнасцёрку ўпадабаў. Трэці год з плечаў не скідаеш, — ціха пасміхнуўся Саўчанка.

— А што — паважаю. Але не пра тое гаворка. Надзеў раз тую будзёнаўку ў школу, ну мальцы і наляцелі: дай ды дай памераць. Адзін гузік і адарвалі. Бацька ўвечары пабачыў і адабраў, кажа: спярша аблавушку данасі. Крыўдна было, але, думаю, ладна. Ужо хутка дваццаць трэццяга лютага, дзень Чырвонай арміі, ужо тады ён пра мяне ўспомніць. Выпрашу. Ды во — кукіш, а не дзень арміі. Вусаў гэты маю будзёнаўку міліцыянту аддаў, кажа: не дамо польскаму шпіёну чырвонаармейскі ўбор кампраметаваць. Тая будзёнаўка мне затым два гады снілася.

— Таму ты і снайперам стаў? — спытаў Ляплеўскі.

— Не, снайперам не таму. Снайперам гэта па слабасці характару. У партызанку, як вока асколкам выбіла, ну трохі загаілася, а тут блакаду немцы распачалі. Загад: усіх інвалідаў у строй. Якраз снайпера нашага Біклагу забіла, вінтоўка з прыцэлам засталася. Каму яе аддаць? Усе адмаўляюцца: то не магу, то не ўмею. Вядома, дрэйфяць, бо тут адвагі паболей трэба, чым з простым ружжом. Дык камандзір кажа: "Івану Ярашэвічу, у яго адно вока спраўнае, а другога няма, то і прыплюшчваць не трэба. Будзе біць нямецкіх захопнікаў". Во я і біў, як снайпер. Двух паліцаяў шпокнуў і аднаго захопніка. Як цяпер памятаю: ранічкай на ўзлеску вылез з люка на танку, узіраецца ў дальні ўзлесак з бінокля. А я праз сто метраў пад кустом ляжу. Ну я яму і гвазданўў прама пад бінокль, так і абвіс у люку.

— Герой! — няпэўна сказаў Ляплеўскі.

— А ты думаў! Медаль "За адвагу" не кожнаму давалі.

— Ну і камандуй. А мы за табой.

— Лады, мальцы! Тады яшчэ па каліву і завязалі. А то... Не знаю, які ён цяпер, а тады ладны бугай быў.

— Не думай, не змізарнеў. Такія не мізарнеюць, — сказаў Саўчанка.

Яны яшчэ выпілі — на гэты раз моўчкі, ужо агорнутыя новым клопатам, які абрынуў на іх гэты няўрымслівы Снайпер. Пасля Ляплеўскі ненадоўга адлучыўся да плота і зноў вярнуўся да століка. Іншым разам пара было ўжо і разыходзіцца, усё ж купальская ноч кароценькая, ды нейкая сіла трымала іх разам, як змоўшчыкаў небяспечнае справы, якая невядома яшчэ чым скончыцца. І яны ўсё сядзелі за столікам, на якім цьмяна шарэла газета з дзвюма парожнімі шклянкамі. Саўчанка нялоўка неяк саўгануў локцем і скінуў кудысь кавалак хлеба, які тут жа палез шукаць у траве. І доўга не мог знайсці, пакуль Дубчык не намацаў яго зводдаль на сцежцы.

— І каб усе разам! Каб ніхто не сачкануў, — папярэджваў Іван Снайпер.

— А чым мы яго? — прастадушна запытаўся Дубчык.

— А хто чым. Бяры кол або камень. Нажа няма?

— Нажа няма, — сказаў Ляплеўскі без ценю гумару.

— Дык прынясі! Ужо ж у хаце нож ёсць?

— Не, няма.

— Ну і хазяйства! Нават нажа не маюць. А калі зарэзаць каго?

Дубчык аж дробненька засмяяўся ад таго Іванавага досціпу, а можа, успомніўшы, што і ў яго не было нажа. Можа, гады чатыры, як зламаўся бацькаў самаробны, з драўлянымі тронкамі, выкуты ў местачковай кузні. У сваёй бабыльскай гаспадарцы Дубчык абыходзіўся сякерай, праўда, таксама старой і заржаўленай, з нязручнай і кароткай расхістанай ручкай. Яшчэ ягоны бацька, калгасны вартаўнік, збіраўся яе паправіць, маці ўсё лаяла яго за нядатны інструмант, ды так і не сабраўся да арышту. Тупаючы марознай зімой ля калгаснага свірна, ён усё спяваў прыпеўкі — недзе пачутыя, а таксама ўласнага сачынення, часам бязглуздыя, а часам з пэўным, дужа надзённым сэнсам. І хтосьці яго ўчуў. Ці адмыслова падслухаў. Як арыштоўвалі ўначы, дык гэты Вусаў, мабыць, не стрымаўшыся, працытаваў адну, якая на ўсё жыццё ўрэзалася ў памяць падлетка-сына: "У калгасе добра жыць, хто на могілках ляжыць." Бацька тады аж заўсміхаўся з радасці ад увагі да ягонай творчасці. Тады наўрад ці ён прадбачыў, што і сам хутка ляжа на нейкіх могілках і паўміраюць малыя ягоныя тры дачушкі, састарыцца сынок, а тая сякера-інвалід з раструшчаным тронкам усё будзе служыць. Несмяротная сякера.

— Я гэта — па тапор збегаю, — ціха прапанаваў Дубчык.

— Давай, толькі хутка. А, ядры яго звер, — няўжо світае?

— Аднак світае, — пагадзіўся Саўчанка. — А ў мяне ў Кутах яшчэ пайка не скошана...

— Скосіш, паспееш! Ат, матары яго, давай разлівай, дап'ем і годзе, — раптам вырашыў Іван Снайпер. — А то... Сумленне не дазваляе.

— Не дазваляе. Сумленне — яно тонкая рэч, — пагадзіўся Ляплеўскі, ужо бразгаючы бутэлькай аб пустую шклянку.

— Мне годзе, — сказаў Саўчанка.

— Годзе, дык годзе, — ахвотна пагадзіўся разлівака.

— Нам болей дастанецца. Ага, вучыцель? — падхапіў Снайпер.

— Я ўжо пас!

— Што так? Ці брата не шкада? Я ж твайго Сяргея во як ўчора помню. Граматны мужык быў.

— Да, граматны.

— І дужа парцейны. Тожа ў калгас заганяў, — сказаў Саўчанка.

— Што ж, такая палітыка была.

— Ну і яго загналі. Каб не крыўдна было, — зноў з нейкім намёкам сказаў Саўчанка.

— Каму не крыўдна? — здзівіўся Ляплеўскі.

Усё ж яны добра выпілі, і думкі ў іхніх галовах раіліся густа, блыталіся словы, што не ў лад з думкамі ішлі з языка.

— А ўсім — і камуністам, і беспартыйным, — няпэўна тлумачыў Саўчанка.

— Мой брат быў чэсны бальшавік, — пачынаў злаваць Ляплеўскі. — Гэта яго энкавэдэшнікі загубілі.

— Ён тут дванаццаць чалавек загубіў, — удакладніў Іван Снайпер, маючы на ўвазе Вусава. — І яшчэ мае нахабства сюды прыязджаць на госці. Ці не ведае, што ўсіх рэабілітавалі?

— А можа, ён мяркуе, што рэабілітавалі няправільна. Інакш гэта ж — брак у рабоце, — сказаў Саўчанка.

— Мы яму пакажам брак! Я яму самалічна чарапок раскрою! — лютаваў Іван Снайпер, ускочыўшы з-за стала. Але ўпаў, зачапіўшыся гумавікамі за траву, зноў з натугай ускараскаўся на ногі. У той час з пашарэлага падворку сунуўся Дубчык з сякерай у руках, якую ў яго адразу выхапіў Снайпер.

—Во гэтай сякерай галаву знясу!

Наглядна дэманструючы астатнім, як ён зробіць гэта, Іван Снайпер замахнуўся ў паветры і, сякера, зляцеўшы з тронка, недзе тупа шпокнулася ў гародзе.

— Што гэта? Што ты мне прынёс, паскуда! А ну шукай!

Дубчык моўчкі палез у гарод, поўзаў там пад плотам і ў градках, але знайсці не мог. Тады Іван Снайпер выламаў бліжні кол з плота, адкінуў на траву рэшту ссохлых лазовых перавязкаў.

— Пайшлі!

Ён быў ужо на добрым падпітку, але, мабыць, не заўважаў таго. Астатнія, відаць, цверазейшыя за яго, напэўна, ужо сталі разумець сур'ёзнасць сітуацыі і не адразу кінуліся за самазваным камандзірам. Хоць і не стрымлівалі яго. Першым з гатоўнасцю скіраваў за Іванам Снайперам Дубчык, пасля з-за стала ўстаў Саўчанка. Ляплеўскі спрабаваў нешта намацаць на газеціне ды кінуў і таксама падаўся следам за ўсімі.

— Мальцы, не адставаць, не адставаць мне!

Яны выйшлі з падворка на пустэльную ранішнюю вуліцу. Вёска спала, сонца яшчэ не выкацілася з-за лесу, але навакол было ўжо добра відаць. Недзе ў хляве паблізу спазнела пракукарэкаў певень, цераз вуліцу, вяртаючыся з начнога палявання, перабег чыйсьці кот. Саўчанка збочыў на свой падворак і прыхапіў навостраную звечара касу — прыгадзіцца. Ля плота зранку ўжо пасвілася сівая каза Бараніхі, яна толькі азірнулася на мужыкоў і працягвала сваю традыцыйную справу. Бараніхі паблізу не было відаць, затое ў сваім двары Іван Снайпер адразу ўбачыў жонку. Ну вядома, тая не спала, як заўжды, калі гаспадар дзе-небудзь бавіўся, і цяпер стаяла ў варотцах.

— Куды гэта вы?

Іван Снайпер зрабіў выгляд, што не бачыць жонкі і важна пратупаў міма з калом на плячы. Тады жонка звярнулася да іншых.

— Аўдзей, Дубчык, куды гэта вы?

— Чакістага біць, — не адразу патлумачыў Дубчык.

— Ай, Божа, здурнелі ці што!

Жонка зусім выскачыла з варотцаў на вуліцу і аж залямантавала ў прадчуванні хуткага злачынства.

— Спыніцеся, не чапайце яго! Не рабіце таго, вы сябе пагубіце, не хадзіце туды!

— Ціха, цётка! — прыкрыкнуў на яе Ляплеўскі.

Жанчына засталася ззаду, а болей іх ніхто не спыняў, і яны не надта спорай хадой ішлі па вуліцы.

Сядзіба Касатага была на канцы вёскі, і чацвёра мужчын не надта суладнай чарадой валакліся туды. Імі кіравала нязздзейсненая прага помсты, застарэлая крыўда. Нечакана яны атрымалі магчымасць сквітацца. Ляплеўскі трымаўся трохі ўбаку ад Івана Снайпера, ягонай рашучасці на вуліцы пачало бракаваць. Хоць ён і не быў меней за іншых п'яны, але не мог не разумець небяспеку іхняй задумы, асабліва яе наступствы. Мусіць, трэба б запярэчыць гэтаму Снайперу, думаў ён, але пярэчыць усё не выпадала, і ён ішоў разам з усімі — цяпер следам за Дубчыкам. Дубчык жа, можа, упершыню адчуў сілу сваее праваты і гатовы быў дзеля яе на што хочаш. Асабліва калі разам з мальцамі, на чале з адважным завадатарам Іванам Снайперам.

Так яны прывалакліся нарэшце ў канец вёскі. Далей ляжаў пусты выган, а да сядзібы Касатага з вуліцы вёў нядбайна агароджаны плотам кароткі завулак. Прайсці ў той завулак мальцы чамусь асцерагліся. Іван Снайпер спыніўся, за ім спыніліся астатнія.

— А калі ён з нагана праз акно, — сказаў Ляплеўскі.

Усе на хвіліну змоўклі, прыслухоўваючыся, але ні на падворку, ні ў хаце нічога не было чутна. Пасля вечаровай гасціны, мусіць, там яшчэ спалі.

— Я ж казаў: трэба было ўначы, — сказаў Іван Снайпер.

— Трэба пачакаць: выйдзе. У дзевяць аўтобус, — патлумачыў Саўчанка. Іван Снайпер пагадзіўся.

— Правільна! Бы пры шашы ў засадзе.

Яны адышліся на другі бок пыльнай дарогі і спыніліся ля канавы. Нядоўгая вулічная праходка падобна стаміла іх пасля бяссоннае ночы, і Дубчык першы сеў на зямлю за канавай. За ім на дробную, запэцканую курамі траўку апусціўся Іван Снайпер і астатнія. Побач Снайпер паклаў свой інструмант забойства — кол.

— Я яму як урэжу! — гразіўся ён. — А вы не зявайце. Як упадзе, адразу насесці. Галоўнае, каб усе разам. Мы яму пакажам рэпрэсію... А закурыць? Ці ёсць у каго закурыць?

Усе, аднак, маўчалі, здаецца, курыва ні ў кога не было. Тады Іван Снайпер вылаяўся і сціх. Мабыць, трэба было патрываць, зрабіць сваю справу, а затым ужо дбаць пра курыва ці яшчэ штось.

З-за саламяных і шыферных дахаў выглянула нарэшце нізкае сляпучае сонца, Саўчанка глыбей насунуў на вочы кепку. Ягонае звыкла заціснутае жыццём пачуццё было на парозе нейкага выйсця, адчуваў, калі б яны здзейснілі тое, на што наважыліся, ён бы адчуў палёгку. Толькі во гэты Снайпер... Саўчанка пачынаў сумнявацца ў ягоных якасцях самазванага камандзіра-завадатара. І ўсё болей стаў пазіраць не на падворак Касатага, а на сцежку ў поле. Там, зглядзеў адразу, паявілася з касой ранняя кабета Бараніха, за пуняй на гародзе стала, пастаяла, няўцямна ўзіраючыся з-пад рукі на іхнюю купку на выгане. Яна ішла касіць пайку, тым напомніўшы Саўчанку пра яго патрэбу, і ён затурбаваўся:

— Ну дзе ён там? Мне тожа касіць трэба.

— Ды чакай ты! У Сібіры не накасіўся! — груба папракнуў яго Іван Снайпер. — Заб'ем, тады і скосіш.

Яны і яшчэ пасядзелі моўчкі, напружана ўзіраючыся ў ненавісны падворак, які працягваў мірна спаць. Пэўна, пасля добрага гасцявання ўвечары. А можа, і ўначы. Але пачынаўся дзень, і ягоныя турботы ўсё болей апаноўвалі людзей. За парканамі суседніх падворкаў замільгалі жаночыя хусцінкі — гаспадыні распачыналі ранішнюю дойку, выглядвалі на вуліцу, калі пачнуць выганяць на пасту. Дбайна абскубваючы падплоцце, да мужчын паволі набліжалася памаўзлівая Баранішына каза. За ёй з'явіліся на вуліцы тры хлапчукі, — з цікаўнасці да таго, што тут мела адбыцца, паселі непадалёк пад плотам, моўчкі пазіраючы на мужчын.

— Ну што ён там так доўга! — занепакоіўся і Ляплеўскі. — Хіба дняваць будзе?

— А можа, ён агародамі? Струсіць — па вуліцы, — памеркаваў Саўчанка.

— Дагонім! І ногі паламаем.

— Ну-ну.

Яшчэ пасядзелі колькі часу. Нарэшце Саўчанка рашуча ўстаў з канавы.

— Ды ну яго ў дупу! Пайду касіць...

— Дрэйфіш? — злосна прыжмурыў адзінае вока Іван Снайпер.

Не адказаўшы, Саўчанка ўскінуў на плячо касавільна і спорна пакрочыў краем вуліцы. Астатнія яшчэ болей апанурыліся, ужо амаль безнадзейна азіраючы абгароджаную сядзібу Касатага. Сонца тым часам прыўзнялося над вёскай, стала прыграваць астылую за ноч зямлю. Іван Снайпер стомлена адкінуўся на локаць, вальней выцяг у канаву доўгія ногі ў шэрых, падсохлых ад начное расы гумавіках. Трохі паляжаўшы, успомніў:

— Ляплеўскі, а там не засталося?

Ляплеўскі, што сядзеў побач, ленавата павярнуў да яго лысаватую галаву.

— Адкуль...

— Ты не цямні. Павінна застацца. У бутэльцы. Дубчык, а ну збегай. А то знаеш — галава расколваецца.

Дубчык паслухмяна ўстаў і моўчкі патэпаў вуліцай у другі канец вёскі, дзе нешта павінна было застацца. Іван Снайпер трохі пасядзеў яшчэ, але ягоная галава ўсё болей хілілася на грудзі. Чалавека агортала стома, і ён пляцнуўся плячмі на траву.

— Ды што ж цяпер мы — удвох? — няпэўна запытаў Ляплеўскі.

Іван Снайпер не адказаў. Калупаючы травіной у зубах, Ляплеўскі зірнуў на яго зверху і зразумеў: іхні завадатар спаў.

— Ну во — дачакаліся!

Ён, аднак, прадаўжаў сачыць за падворкам насупраць, ды там нічога пакуль не мянялася. Памаўзлівая каза між тым ужо наблізілася да іх па канаве, недаўменна ўзняла ад травы галаву і ўставілася на двух мужыкоў, што замінали ёй пасвіцца на звыклым шляху. Ляплеўскі замахаў рукой: "Пайшла прэч!". Ды марна: каза і не думала саступаць. Хлапчукі насупраць засмяяліся, мабыць, ім стала цікава ўбачыць, як настаўнік будзе адганяць баўлівую казу. Ён хацеў устаць і, як мае быць, шугануць яе, ды раптам на падворку Касатага ўбачыў людзей. Ну, канешне, адзін у кухфайцы, згорблены і белагаловы, — то быў сам галоўны вясковы сексот, побач ягоная баба, а спіной да вуліцы стаяў мажны плячысты мужчына ў чорным пінжаку, з партфелем у руках. Яны развіталіся. Парукаўшыся, госць лёгкім жэстам дакрануўся да светлага капелюша на галаве і, не азірнуўшыся, пайшоў да вуліцы.

— Іван! Іван! — Ляплеўскі штурхануў у бок таварыша. — Ідзе! Ён ідзе!

Іван Снайпер толькі прамармытаў нешта і вальней выпрастаўся ў канаве. Ад прыкрасці Ляплеўскі вылаяўся, не ведаючы, што рабіць. Вусаў ужо згледзеў іх тут, за дарогай, і Ляплеўскаму здалося, зараз паверне назад — можа, на агароды...

Аднак Вусаў не павярнуў на агароды, толькі на момант замарудзіў хаду, выходзячы з завулка, і зараз жа даволі ўпэўнена скіраваў упоперак, цераз дарогу. Несумненна, да іх. Ад нечаканасці Ляплеўскі марудна падняўся на ногі, паспрабаваў зашпіліць пінжак, ды пальцы чамусьці не маглі намацаць гузік. Ён не мог адараваць позірку ад рослае постаці чэкіста, яго цвярдога, рашучага твару, кароценькага гальштука на грудзях і — асабліва — ад стракатых радкоў ягоных узнагарод на левай грудзіне. "Як у маршала", — мільганула недарэчная думка ў разварушанай свядомасці настаўніка.

— Здарова, вучыцель! — бадзёра павітаўся Вусаў. — На касьбу сабраліся?

— Ды не, знаеце, — штось выціснуў з сябе Ляплеўскі.

— А то хто? — кіўнуў Вусаў на распластаную постаць Івана Снайпера.

— Ды так. Сусед...

— Ну, а как жысць?

— Ды нічога.

Вусаў узіраўся яму проста ў твар, і ў тым позірку не было ні варожасці, ні насцярогі, адна спакойная ўпэўненасць бязгрэшнага праведніка. Збянтэжаны Ляплеўскі не мог даўмецца, як яму паводзіць сябе. Іван Снайпер ляжаў, бы нежывы, а што мог ён адзін? Ды і наогул, ці варта было што рабіць? Упэўненасць чэкіста абяззброівала, і Ляплеўскі толькі ўнутрана ўсміхаўся з нядаўняй свае рашучасці. А яны яшчэ турбаваліся, дурні, каб гэты чалавек куды не збег агародамі. Нашто яму куды бегчы?

— Я в курсе, — сказаў Вусаў, усё свідруючы яго сваім валявым позіркам. — Всех реабіліціравалі. Выплацілі дзеньгі...

— Дзякуй, — нечакана выціснуў з сябе Ляплеўскі.

— Галоўнае цяпер — не азлобіцца. Работаць, работаць надо! Для страны, для народа, для парціі...

— Ведама ж, партыя...

— Правільна! Парція ўсягда права! Чалавек можа ашыбацца, парція — нікагда. Ну, вучыцель, жадаю ўспеха.

Ён падаў на развітанне руку, і Ляплеўскі, бы да агіднай жабы, слаба дакрануўся да яе. Затым хвіліну пазіраў услед яго мажнай, крутаплечай постаці, як ён усё далей ішоў па вуліцы, абмінаючы ссохлыя і свежыя каровіны лепяхі ў доле, і не ведаў, што рабіць. Нават, што думаць. Са спазнелаю злосцю зірнуў на распластанага за канавай Снайпера, пад нагамі якога валяўся сухі кол з гнілым абламаным канцом.

Пасля злосна вылаяўся і паплёўся да свайго падворка.

Дзень у гісторыі

18 верасня

— У 1814 г. пачаўся Венскі кангрэс, які завяршыў войны еўрапейскіх дзяржаў з напалеонаўскай Францыяй. Перамовы цягнуліся каля года ў абстаноўцы беспераПынных баляў, карнавалаў і тэатральных прэзентацый. "Кангрэс скача, але не рухаецца наперад", — сказаў аўстрыйскі дыпламат князь дэ Лінь, і гэтыя словы сталі крылатымі... Між іншым Расія як удзельніца перамоваў мела на мэце далучыць да сябе амаль усе польскія землі, аднак ёй гэта не ўдалося.

— У 1919 г. у Мінск прыехаў Юзаф Пілсудскі, маршал Войска Польскага, які ў 1918—1922 гг. знаходзіўся на чале Польскай аднаўленай дзяржавы. Прадстаўнікі ўрада БНР прасілі ў Пілсудскага падтрымкі. Нягледзячы на жаданне стварыць польска-беларуска-літоўскую федэрацыю, ён так і не змог зрабіць гэтага — з-за супраціўлення пэўных сіл у Польшчы.

— У 1934 г. СССР быў прыняты ў Лігу нацый пры 39 галасах "за", 3 — "супраць" (Нідэрланды, Партугалія, Швейцарыя) і 7, якія ўстрымаліся. Над светам навісла пагроза фашызму, і Ліга нацый хацела займець шанс прадухіліць бяду.

— У 1947 г. было створана ЦРУ — галоўны орган разведвальнай службы ЗША, падпарадкаваны непасрэдна прэзідэнту краіны і пазбаўлены абавязку публічна рабіць справаздачу аб сваіх расходах. Але не толькі ЦРУ займела тады свае "вочы" і "галасы". Існуе некалькі выданняў кніжкі з красамоўнай назвай "ЦРУ вачыма амерыканцаў".

— У 1973 г. беларускаму скульптару Заіру Азгуру прысвоена ганаровае званне "Народны мастак СССР". А за 30 гадоў да гэтага ён атрымаў такое званне ў сябе на радзіме ("Народны мастак Беларусі"). Зараз нашы мастакі, артысты, літаратары ўсё часцей шукаюць прызнання сваіх талентаў па-за межамі радзімы: у сябе дома, мяркуючы па ўсім, яны зрабіліся непатрэбнымі. А на Жмуйдзі і куры людзі...

— У 1979 г. у Мінску пачаўся Усесаюзны конкурс музыкантаў-выканаўцаў на духавых драўляных інструментах. Нядзіўна, што ў нас! Бо "дудка беларуская", "жалейка", "сурма" — для беларусаў не толькі музычныя інструменты, але і знакавыя сімвалы нацыянальнай культуры і духоўнага адраджэння.

— А ў 1987 г. у Варшаве адкрыўся 30-ты фестываль сучаснай музыкі "Варшаўская восень".

Хоць і гарматы ўвосень гырчаць, але, як бачым, і музы — не маўчаць!

Зміцер ВІШНЁЎ.

Віншуем!

Артыст Віктар Манаеў заслужыў ганаровае званне

Прыемная навіна парадавала ўсіх аматараў беларускай тэатральнай творчасці. Вядомаму акцёру Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я.Купалы, лаўрэату Дзяржаўных прэмій Віктару Манаеву напярэдадні адкрыцця 77-га тэатральнага сезона прысвоена званне заслужанага артыста Беларусі. Нарэшце любоў і прызнанне гледачоў знайшлі падтрымку і на афіцыйным узроўні.

Неверагодная акцёрская абаяльнасць і творчая сіла дапамаглі яму стварыць за семнаццаць гадоў на сцэне Купалаўскага цэлы шэраг адметных вобразаў. На сённяшні дзень спектаклі, у якіх іграе В.Манаеў, — гэта амаль што ўся афіша Беларускага тэатра. Сапраўдную папулярнасць прынеслі Віктару галоўныя ролі ў спектаклях "Гаральд і Мод", "Тутэйшыя", "Ідылія", "Касцюмер", пастаноўку якіх здзейсніў вядучы беларускі рэжысёр Мікалай Пінігін. Спектакль "Касцюмер" па п'есе Р.Харвуда наогул можна лічыць адной з лепшых тэатральных прэм'ер за апошні час і ў многім дзякуючы менавіта В.Манаеву.

Аднак, далучаючыся да ўсіх віншаванняў, будзем спадзявацца, што самыя лепшыя ролі В.Манаева яшчэ чакаюць свайго часу.

Рыгор ПАТАПАЎ.

СПОРТ

Юныя футбалісты рвуцца на еўрапейскі газон

У Таліне стартаваў адборачны турнір чэмпіянату Еўропы па футболу сярод юнакоў да 16 гадоў. У спаборніцтвах (15-ая група) прымаюць удзел зборныя Беларусі, Нарвегіі і Эстоніі. Першы матч нашы юныя футбалісты правядуць супраць нарвежцаў 16 верасня. Затым іх сапернікам будзе (18 верасня) каманда Эстоніі.

На турніры аспрэчваецца адзіная пуцёўка, якая дае права выступіць у фінале, што пройдзе ў красавіку-маі будучага года ў Шатландыі. Трэнеры Аляксандр Башмакоў і Віталь Шапятоўскі адабралі 17 іграко, якія прадстаўляюць у асноўным вучылішчы алімпійскага рэзерву і дзіцяча-юнацкія школы. Перад ад'ездам каманда правяла тыднёвы трэніровачны збор у спарткомплексе "Стайкі" і адправілася да месца старту ў добрым настроі.

"Залаты" старт атлетаў з дрэнным зрокам

Цудоўна пачалі выступленні ў італьянскім горадзе Рычоне, дзе праходзіць чэмпіянат Еўропы сярод спартсменаў, якія дрэнна бачаць, прадстаўнікі нашай рэспублікі. Як паведамілі ў Параалімпійскім нацыянальным камітэце Беларусі, ужо на старце спаборніцтваў нашы атлеты заваявалі трынаццаць медалёў, у тым ліку пяць залатых, тры сярэбраныя і пяць бронзавых. Узнагароды атрымалі практычна ўсе з дванаццаці легкаатлетаў, якія прымалі ўдзел.

А часцей за іншых на вышэйшую ступеньку п'едэстала гонару ў сваіх дысцыплінах падымаўся Ігар Фартунаў, якога выхаваў маладзечанскі трэнер Георгій Шэлег. Спаборніцтвы працягваюцца.

Вячаслаў ДУТАЎ.

"Белшына" зменшыла абароты

Салігорскі "Шахцёр", які займае апошні радок у турнірнай табліцы чэмпіянату Беларусі па футболу, нечакана папоўніў свой ачковы запас, згуляўшы ўнічыю на полі лідэра — бабруйскай "Белшыны" — 1:1. Для бабруйчан матч з аўтсайдэрам быў апошняй праверкай перад гульнёй розыгрышу Кубка кубкаў з маскоўскім "Лакаматывам", што албудзецца ў Мінску 18 верасня. Адзін з трэнераў чыгуначнікаў Уладзімір Эштрэкаў, які назіраў за гульнёй будучых сапернікаў, наўрад ці застаўся задаволены сваёй паездкай — "Белшына" хацела абгуляць падапечных Івана Шчокіна, прыклаўшы для гэтага мінімум сіл. Да таго ж перад маскоўскім "разведчыкам" уладальнікі Кубка Беларусі стараліся не паказаць свае галоўныя козыры.

Вынікі астатніх матчаў: МВКЦ (Мазыр) — "Нёман" (Гродна) — 4:0, "Дынама-93" (Мінск) — "Дынама" (Брэст) — 1:1, "Камунальнік" (Слонім) — "Нафтан-Дэвон" (Наваполацк) — 0:1, "Трансмаш" (Магілёў) — "Тарпеда-Кадзіна" (Магілёў) — 3:2, "Лакаматыў-96" (Віцебск) — "Днепр" (Магілёў) — 1:0, "Атака" (Мінск) — "Маладзечна" — 3:1.

Турнірную табліцу па-ранейшаму ўзначальвае "Белшына", якая мае 47 ачкоў. На другім месцы "Дынама" (Мінск) — 41 ачко, у "Дынама-93" на ачко менш.

Ігар ХАДАСЕВІЧ, БелТА.

Анекдотики

Болтают две подруги:

— Ужас, мой муж мне постоянно изменяет, а я столько раз была ему верна!

* * *

Два мужика разговаривают за бутылкой. Один говорит:

— На днях захожу вечером домой, гляжу, а жена с каким-то гадом в койке лежит. Я сразу почуял недоброе. Бегу на кухню, открываю холодильник...

— И что?

— Пол-литры нету!

* * *

— Скажи, дорогая, отчего у вас нет детей? Ведь вы уже три года женаты!

— Какие могут быть дети? Мы никуда не ходим, к нам никто не ходит!

* * *

— Поздравляю с днем рождения!

— Спасибо. Вы не поверите, но ни один мерзавец, кроме вас, не пришел меня поздравить!

* * *

Самолет стоит на рулежной дорожке, экипаж пробует двигатели, а командира все нет. Наконец он возвращается в кабину, плюхается в кресло и говорит:

— Налива!.. Ой, раздева!.. Нет! От винта!

* * *

Мужчина приходит в магазин.

— Взвесьте мне, пожалуйста, 5 граммов колбасы.

— А не обожрешься? — спрашивает продавец.

— Будете хамить, заставлю порезать.

ТЕЛЕПРОГРАММА

Четверг, 18 сентября

Белорусское телевидение

15.00 Новости.
15.15 "Приключения капитана Врунгеля". Мультфильмы 9—10-й.
15.35 Педагогический экран. Воспитание детей с ослабленным слухом.
16.05 ТВ — школе. География Беларуси. 9-й класс. "Беларусь — страна в центре Европы".
16.35 "Музыкальная обойма".
16.40 Экономикст.
16.55 Футбол. Кубок кубков. "Белшина" (Бобруйск) — "Локомотив" (Москва). В перерыве (17.55) — Новости (с сурдопереводом).
18.50 "Жаждет душа чистоты..." Телеочерк о поэтессе Галине Балаховской со Слутчины.
19.20 Тема дня.
19.40 Сделано в Беларуси. Производственное объединение "Беларуснефть".
19.55 "АРТ-клуб". Дни белорусской письменности и печати в Несвиже.
20.30 Музыкальный антракт.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.50 Телебарометр. Прогноз погоды.
22.05 Т.Друбич, О.Янковский, А.Збруев в худ. фильме "Храни меня, мой талисман".
23.20 Крок. Программа для молодежи.
24.00 Новости.
0.10 Мотоспорт. Чемпионат мира по шоссейно-кольцевым гонкам.

ОРТ

8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 23.10 Новости.
8.15 "Девушка по имени Судьба". Сериал.
9.00 "В поисках утраченного". Сергей Мартинсон. Ведущий — Г.Скороходов.
9.40 Клуб путешественников.
10.30 Домашняя библиотека.
10.40 Смак.
14.20 "Драконы подземелий". Мультсериал.
14.45 Остров Чунга-Чанга.
15.15 Лего-го!
15.40 "Гарри — снежный человек". Комедийный сериал.
16.05 ...До шестнадцати и старше.
16.30 Вокруг света.
17.20 "Девушка по имени Судьба". Сериал.
18.05 Погода.
18.10 Час пик.
18.35 Джентльмен-шоу.
19.05 Моя семья: криминальные истории.
19.45 Спокойной ночи, малыши!
20.00 Время.
20.40 Программа передач.
20.45 Бриджит Фонда в приключенческой комедии "Черная магия". (1995 г.).
22.40 Магия: мир сверхъестественного.
23.20 Программа передач.

Канал "Россия"

7.00, 10.00, 13.00,16.00, 19.00, 22.00 Вести.
7.25 "Ветер в спину". Телесериал (Канада).
8.15, 17.35 Наш Пушкин.
8.20 Лукоморье.
8.50, 9.50 Товары — почтой.
9.00 "Санта-Барбара". Сериал.
13.20 На заметку.
13.25 Деловой автограф.
13.30 Клавир.
13.45 "Мементо мори". Худ. фильм.
15.20 Лучше не бывает.
15.30 Лукоморье.
16.20 Православный календарь.
16.25 "Санта-Барбара". Сериал.
17.20 Это Москва.
17.40 История одного события.
17.55 "Ветер в спину". Телесериал (Канада).
19.35 Национальный интерес.
20.10 "Ночь нежна". Телесериал (США). 1-я серия.
21.20 Сам себе режиссер.
22.15 Вовремя.
22.25 Добрый вечер.
23.15 Дежурная часть.
23.30 Кафе "Обломов".
23.55 Репортер.
0.25 Телемагазин.

Санкт-Петербург

12.30, 15.30, 18.30, 21.30 Информ ТВ.
12.45 "Предчувствие убийства". Сериал (США). 2-я серия.
13.35 Срок ответа — сегодня.
14.05 Советы садоводам.
14.25, 15.55, 20.00 Телестанция "Моя Россия".
14.55 Храм.
15.40, 20.30 Телеслужба безопасности.
16.40 Детское ТВ. "Полосатая музыка", "Три колеса, фолиант и ..."
17.25 Телемагазин.
18.45 Спорт.
18.55 Большой фестиваль.
19.10 "Предчувствие убийства". Сериал (США). 2-я серия.
20.45 Поэзия. А.Фет.
20.50 "Дом кино". Джулия Орманд, Милош Форман, Кристофер Уокен, Клаус-Мария Брандауэр и др.
21.50 Спорт.
21.55 Исторические расследования.
22.35 Телекомпакт. Музыкальное шоу.

НТВ

5.00, 9.00 Сегодня утром.
8.05 Мужской сериал. "Подводная лодка" (Германия).
9.15 Дог-шоу. Я и моя собака.
9.50 Новости кино.
10.00 Женский сериал. "Мария Вандамм" (Франция).
11.00, 13.00, 15.00 Сегодня днем.
11.15 Старый телевизор.
13.20, 15.20 Финансы и бизнес.
13.30 Джек Николсон в вестерне "Перестрелка" (США).
15.30 Программа для детей "Улица Сезам".
16.00 Док. сериал. "XX век в войнах" (США). Фильм 21-й "Железный занавес" (Холодная война 1946г. — 1989г.)
16.55 Криминал.
17.00 Впрок.
17.15 "Дистанция" + "Щелчок".
18.00, 21.00 Сегодня вечером.
18.40 Герой дня.
19.00 Премия "Оскар". Джессика Ланг в драме "Голубое небо" (США).
21.45 Час сериала. "Захватчицы" (Великобритания).
22.35 Сегодньячко.
23.00 Сегодня в полночь.
23.15 В печать.
23.25 Футбол. Лига чемпионов. Обзор матчей.
0.30 Н.Кочегаров, Л.Лауцявичус и Е.Кондулайнен в философско-психологической драме "Человек К".

ТВ-6 Москва

6.00, 8.00, 13.50, 18.55, 20.00, 22.45 "Шесть новостей".
6.10 Диск-канал.
6.35 Погода.
6.40 Мультфильм "Замочек с секретом".
7.10 Дорожный патруль.
7.20 "Рецепты от Цептера".
7.25, 10.30, 12.45, 13.35, 15.45, 16.55 Телемагазин. "Спасибо за покупку!"
7.45 Аптека.
8.15 Документальный сериал "Великие ценности мира".
8.50 Юмористическая программа "Назло рекордам!"
9.15 Юмористический сериал "Грейс в огне II".
10.15 Аптека.
11.00 Рита Ташингем в фильме "Девушка с зелеными глазами" (Великобритания).
13.05 Мультфильмы: "Мышонок -недотепа", "Наваждение".
14.00 История государства Российского. М.Ульянов, Н.Фатеева в фильме "Битва в пути", 1-я серия.
16.05 Сериал для подростков "Флиппер".
16.35 Диск-канал.
17.10 Аптека.
17.20 Дорожный патруль.
17.35 Диск-канал.
18.20 Знак качества.
19.05 Ток-шоу "Сделай шаг".
20.15 Бриджит Фонда в мелодраме "Возникшая из дождя".
21.55 "Шоу Бенни Хилла".
22.15 Те Кто.
23.00 Дорожный патруль.
23.15 Диск-канал.
00.00 "Знак качества".

8-й канал

18.00 Для детей "Пострелята".
18.30 Программа Кеннета Копланда.
19.00 Худ. фильм "Степень риска", 2-я серия.
20.30 Вечарніца.
20.45 Сериал "Горец".
21.45 Музыкальный конвейер.
22.30 Е.Кондулайнен в худ. фильме "Шоу для одинокого мужчины".

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 229-28-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 229-29-04.

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя адказнасці не нясе. Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты надрукаваны з дыяпазітываў у ЗАТ "Летувас рытас". Адрас: г. Вільнюс, пр-т Гедыміна, 12а. Падпісаны ў друк у 21.00. Фармат А-2. Тыраж: першы завод —50200 экз. Заказ №2166